

Laki talous- ja velkaneuvonnasta

Lausuntotiivistelmä

2017

Sisällys

1.	Johdanto	1
2.	Talous- ja velkaneuvonnan järjestäminen ja tuottaminen (2 §)	5
	Valtion viranomaiset	5
	Kunnat ja kuntaomisteiset palveluntarjoajat	6
	Järjestöt ja muut lausunnonantajat	7
3.	Ostopalvelut (5 ja 6 §)	9
	Valtion viranomaiset	9
	Kunnat ja kuntaomisteiset palveluntarjoajat	10
	Järjestöt ja muut lausunnonantajat	11
4.	Siirtymäsäännökset (11 §)	13
	Valtion viranomaiset	13
	Kunnat ja kuntaomisteiset palveluntarjoajat	13
	Järjestöt ja muut lausunnonantajat	15
5.	Henkilöstön asema ja palvelun resursointi	15
	Valtion viranomaiset	16
	Kunnat ja kuntaomisteiset palveluntarjoajat	18
	Järjestöt ja muut lausunnonantajat	24
6.	Muita huomioita esityksestä	27

1. Johdanto

Työ- ja elinkeinoministeriö ja oikeusministeriö ovat yhteistyönä valmistelleet esityksen uudeksi laiksi talous- ja velkaneuvonnasta. Samassa yhteydessä tulee kumottavaksi voimassa oleva samanniminen laki talous- ja velkaneuvonnasta (713/2000).

Esityksessä ehdotetaan, että talous- ja velkaneuvonnan järjestäminen siirretään aluehallintovirastoilta ja kunnilta oikeusapu- ja edunvalvontapiirien tehtäväksi. Palvelua tuottaisivat oikeusapu- ja edunvalvontapiireissä oikeusaputoimistot. Oikeusapu- ja edunvalvontapiirit voivat myös hankkia talous- ja velkaneuvonnan palveluja ostopalveluina. Palvelun yleinen ohjaus ja valvonta siirrettäisiin Kilpailu- ja kuluttajavirastolta oikeusministeriölle.

Talous- ja velkaneuvonnan tehtävään ja sisältöön ei esitetä muutoksia.

Esitys liittyy valtion vuoden 2018 talousarvioesitykseen sekä maakuntauudistukseen, jonka yhteydessä aluehallintovirastot lakkaavat vuoden 2019 alusta lukien.

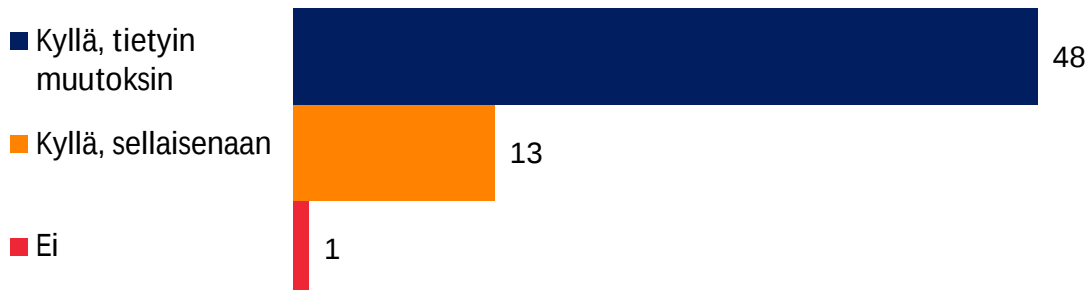
Työ- ja elinkeinoministeriö julkaisi esitysluonnosta koskevan lausuntopyynnön lausuntopalvelu.fi -verkkopalvelussa 12.5.2017 ja lausuntojen antamiselle varattu aika päättyi 19.6.2017. Lausuntopyynnön sai kohdennetusti 89 tahoa, joista 58 vastasi pyyntöön (jäljempänä olevassa listauksessa ✓-merkityt lausunnonantajat). Lisäksi lausunnon antoi 8 muuta tahoa (listauksessa *-merkityt), lausunnonantajia näin ollen yhteensä 66.

Tähän tiivistelmään on koottu ja yhdistetty lausuntopalautteiden keskeistä sisältöä. Kokonaisuudessaan lausunnot ovat saatavilla osoitteessa tem.fi/hankehaku, josta ne löytyvät hankkeen asiakirjoista (hankenumero TEM028:00/2017).

Lausuntopalautteiden pykäläkohtaisesta käsittelystä on erotettu omaksi luvukseen palvelun tuottamiseen varattavia resursseja ja henkilöstön asemaa koskeva tarkastelu, joihin liittyviä näkökohtia lausunnonantajat toivat antamassaan palautteessa esiin vaihtelevissa yhteyksissä.

Valtionhallintoa edustavista lausunnonantajista esitysluonnosta pitävät sellaisenaan hyväksyttävissä olevana Itä-Suomen ja Lapin aluehallintovirastot, neljä kuudesta oikeusapu- ja edunvalvontapiiristä (Itä-, Kaakkois-, Lounais- ja Pohjois-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiirit) sekä Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV) ja sosiaali- ja terveysministeriö (STM). Muut esitystä sellaisenaan kannattaneet ovat Kittilän, Lappajärven ja Tuusulan kunnat sekä Porin kaupunki ja Finlands svenska Marthaförbund. Kielteisen kannan esitysluonnokseen lausunnoissaan ottaa Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä.

Onko esitysluonnos mielestänne hyväksyttävissä?

Kysymykseen vastanneita 62.

- Eduskunnan oikeusasiamies (EOA) ✓
- Folkhälsan på Åland
- Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV) ✓
- Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) / sosiaalinen luotetus ✓
- Valtakunnanvoudinvirasto
- Valtiovarainministeriö (VM) ✓
- Etelä-Suomen aluehallintovirasto ✓
- Itä-Suomen aluehallintovirasto ✓
- Lapin aluehallintovirasto ✓
- Lounais-Suomen aluehallintovirasto
- Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto
- Pohjois-Suomen aluehallintovirasto ✓
- Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri ✓
- Itä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri ✓
- Kaakkois-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri ✓
- Lounais-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri ✓
- Länsi- ja Sisä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri ✓
- Pohjois-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri ✓
- Enontekiön kunta
- Espoon kaupunki ✓
- Forssan kaupunki
- Helsingin kaupunki ✓
- Hyvinkään kaupunki ✓
- Hämeenlinnan kaupunki
- Inarin kunta ✓
- Joensuun kaupunki
- Jyväskylän kaupunki ✓
- Karvian kunta ✓
- Kauhajoen kunta
- Kaustisen kunta *
- Kemijärven kaupunki
- Kemin kaupunki
- Kirkkonummen kunta
- Kittilän kunta ✓
- Kokkolan kaupunki ✓
- Kotkan kaupunki
- Kouvolan kaupunki
- Kuopion kaupunki
- Lahden kaupunki ✓
- Laitilan kaupunki ✓
- Lappajärven kunta ✓
- Lappeenrannan kaupunki
- Lohjan kaupunki ✓
- Muonion kunta
- Mäntsälän kunta
- Nurmijärven kunta ✓

- Oriveden kaupunki ✓
- Oulun kaupunki ✓
- Pellon kunta *
- Pietarsaaren kaupunki
- Porin kaupunki ✓
- Porvoon kaupunki
- Raahen kaupunki ✓
- Rauman kaupunki ✓
- Riihimäen kaupunki
- Rovaniemen kaupunki ✓
- Salon kaupunki
- Savonlinnan kaupunki ✓
- Seinäjoen kaupunki
- Sodankylän kunta
- Soinin kunta ✓
- Someron kaupunki
- Tampereen kaupunki ✓
- Tornion kaupunki ✓
- Turun kaupunki ✓
- Tuusulan kunta ✓
- Utsjoen kunta
- Vaasan kaupunki
- Valkeakosken kaupunki ✓
- Vantaan kaupunki ✓
- Vihdin kunta
- Ylivieskan kaupunki ✓

- Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymä ✓
- Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä ✓
- Hyvinvointipalvelu Arjessa Oy / Itä-Uudenmaan ja Mäntsälän talous- ja velkaneuvontayksiköt *
- Perusturvakuntayhtymä Karviainen *
- Suupohjan perustalveluliikelaitoskuntayhtymä *
- Satu Sjöblom / talous- ja velkaneuvonta Helsingin kaupunki *

- Julkisanalan koulutettujen neuvottelujärjestö Juko ry ✓
- Julkis- ja yksityisalojen toimihenkilöliitto Jyty ry *
- Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry ✓
- KT Kuntatyönantajat ✓
- Suomen Kuntaliitto ry ✓
- Palkansaajajärjestö Pardia ✓
- Suomen Asianajajaliitto ✓
- Suomen tuomariliitto ry *

- Finlands svenska Marthaförbund rf ✓
- Marttaliitto ✓
- Kuluttajaliitto ry ✓
- Takuusäätiö ✓
- Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus / Yritys-Suomi Talousapu neuvontapalvelu ✓
- Velkaneuvonta ry ✓

- Kirkkohallitus
- Rauman Seudun Mielenterveysseura ry ✓

- Salon mielenterveysseura
- Seita-säätiö ✓
- Varkauden seurakunta

2. Talous- ja velkaneuvonnan järjestäminen ja tuottaminen (2 §)

Esitysluonnoksen 2 §:n sisällöstä lausuneista lähes kaikki pitävät esityksen mukaisia muutoksia ohjaus- ja valvontavastuun ja palvelun järjestämisen osalta myönteisinä. Oikeusministeriön alaisuudessa palvelun kehittämiseen ja yhtenäistämiseen uskotaan, tai vähintään toivotaan, olevan hyvät edellytykset. Useissa lausunnoissa talous- ja velkaneuvonnan myös katsotaan sopivan hyvin täydentämään oikeusaputoimiston palveluvalikoimaa ja kyseisen tuottamistavan selkeyttävän kokonaisuutta. Kielteisesti esitettyyn suhtautuvat Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä, jonka alueella on oltu tyytyväisiä talous- ja velkaneuvonnan nykyiseen järjestämismalliin ja Pellon kunta, joka näkee palvelujen siirron oikeusaputoimistoihin heikentävän palvelujen saatavuutta ja kohtelevan talous- ja velkaneuvonnan asiakkaita epätasa-arvoisesti.

Valtion viranomaiset

Eduskunnan oikeusasiamies pitää tervetulleena kehityksenä vastuun selkeää siirtymistä valtiolliselle viranomaiselle ja toteaa oikeusaputoimistolla olevan toimintansa luonteen vuoksi edellytyksiä kehittää yhteneväisiä menettelytapoja ja luoda tehokkaat kirjaamiskäytännöt ja valvontakeinot toimintasektorille. Eduskunnan oikeusasiamies toteaa olevan toivottavaa, että yleisen ohjaus- ja valvontavastuun siirtyminen oikeusministeriölle tuo ohjaukseen yhdenvertaisuusperiaatteen toteutumiselle välttämätöntä vaikuttavuutta, kun ohjaus ei ole moniportaista ja osin epäselviin rooleihin kompastuvaa.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV) pitää talous- ja velkaneuvonnan siirtämistä oikeusaputoimistoihin tarkoituksenmukaisena. Muutos poistaa niitä palvelun järjestämisen ongelmia ja esteitä, joita KKV on eri yhteyksissä tuonut esiin, mm. työ- ja elinkeinoministeriön työryhmytyksessä 2015 (Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Konserni. 28/2015). Toiminnan kehittämiseen on paremmat edellytykset, kun talous- ja velkaneuvontapalvelujen tuottaminen keskitetään yhdelle valtiolliselle toimijalle.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö toteaa esityksen vastaavan aiempien aihetta käsitelleiden työryhmän ja selvityshenkilön ehdotusta. Yleisenä huomiona lausunnonantaja katsoo lakiluonnoksen tarjoavan hyvän pohjan jatkovalmistelulle.

Valtiovarainministeriö pitää ehdotettua talous- ja velkaneuvontatehtävän siirtoa oikeusapu- ja edunvalvontapiireille perusteltuna ja kannatettavana. VM toteaa hyvin toimivan talous- ja velkaneuvonnan vaikuttavan yhteiskunnan kokonaisuhyötyyn vähentäen toisaalta syrjäytymisen aiheuttamia kuluja yhteiskunnalle ja tuottaen toisaalta toiminnallisia säästöjä oikeushallinnon eri toimijoille.

Etelä-Suomen aluehallintoviraston näkemyksen mukaan pykälän 3 momentista ei esitetyn kaltaisena käy selkeästi ilmi palvelujen tuottamisen eri vaihtoehdot. Palvelun tuottamisen ja järjestämisen kannalta olisi tarkoituksenmukaista selkeästi määritellä, miten talous- ja velkaneuvonnan palveluita voidaan järjestää ja tuottaa. Aluehallintovirasto katsoo, ettei ainoastaan viittaus lain 5 §:ään ole riittävä.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto toteaa toiminnan ohjaus- ja järjestämisvastuun selkeyttämisen olevan erittäin hyvä asia.

Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri pitää kannatettavana talous- ja velkaneuvonnan ohjaus- ja valvontavastuun siirtymistä oikeusministeriölle ja palvelujen järjestämisvastuun siirtymistä valtion oikeusapu- ja edunvalvontapiireille. Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiirin näkemyksen mukaan vastuun siirtymisellä selkeästi valtiolliselle viranomaiselle voidaan saavuttaa hyötyjä niin talous- ja velkaneuvonnan asiakkaiden, henkilöstön kuin hyvän hallinnonkin periaatteiden näkökulmasta.

Kaakkois-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri pitää velkaneuvonnan siirtämistä oikeusministeriön ohjattavaksi kannatettavana ja oikeus- ja edunvalvontapiirejä loogisena sijoituspaikkana velkaneuvonnalle. Toiminnan organisointi ja kehittäminen isompana kokonaisuutena on tarkoituksenmukaista. Yhdenmukainen ja keskitetty toiminta on myös kansalaisten oikeusturvan ja yhdenvertaisuuden kannalta nykyistä huomattavasti parempi vaihtoehto. Oikeusaputoimistot tuottavat tärkeitä oikeusturvapalveluita kansalaisille ja velkaneuvonta toisi merkittävää lisäarvoa annettavaan palvelukokonaisuuteen.

Lounais-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiirin näkemys on, että talous- ja velkaneuvonta sopii hyvin oikeusapu- ja edunvalvontapiirien oikeusaputoimistoihin. Toiminnalla on yhtymäkohtia sekä oikeusavun että edunvalvonnan toimintojen kanssa ja talous- ja velkaneuvonnan siirtämisellä oikeusaputoimistojen yhteyteen voidaan asiakkaille tarjota parempaa palvelua ja lisäksi toimintoja on mahdollista myös tehostaa.

Pohjois-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri katsoo talous- ja velkaneuvonnan keskittämisen valtiolle ja oikeusministeriön ohjaukseen ja valvontaan olevan perusteltua toiminnan organisoinnin ja kehittämisen kannalta. Palvelujen siirtäminen nykyisille oikeusapu- ja edunvalvontapiireille turvaa palvelujen yhtenevää saatavuutta myös alueellisesti.

Kunnat ja kuntaomisteiset palveluntarjoajat

Kunnat

Espoon kaupunki pitää järjestämisvastuun siirtämistä perusteltuna ottaen huomioon vireillä olevan sote- ja maakuntauudistuksen. Uudistus on tarpeen myös yhdenmukaisten IT-järjestelmien kehittämiseksi. Espoon kaupunki korostaa, että talous- ja velkaneuvonnan resursseihin ja johtamisrakenteisiin tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Inarin kunta pitää talous- ja velkaneuvonnan siirtoa oikeusministeriön alaisuuteen ja oikeusaputoimistoihin sinänsä kannatettavana, jotta palvelun järjestäminen selkeytyy ja kuntien rahoitus poistuu. Inarin kunta korostaa alueellisen yhdenvertaisuuden ja palvelujen saatavuuden ja saavutettavuuden huomioimista talous- ja velkaneuvonnan järjestämisessä. Sähköiset palvelut eivät saa korvata asiakkaan kohtaamista, vaan niiden tulee tuoda lisäarvoa esim. nopeuttamalla prosessia.

Jyväskylän kaupunki toteaa, että talous- ja velkaneuvontapalvelua koskeneissa selvityksissä esiintuotujen ongelmien näkökulmasta uudistus on kannatettava. Uudistus tulee toteuttaa siten, että palvelulle turvataan riittävät resurssit ja se palvelee talous- ja velkaneuvonnan tarpeita ja palvelussa havaittujen ongelmien ratkaisemista.

Kaustisen kunta katsoo esityksen tavoitteiden palvelun yhtenäistämiseksi ja selkiyttämiseksi olevan oikean suuntaisia. Myös asiakkaan valinnanvapauden lisääminen on myönteistä.

Kokkolan kaupunki näkee oikeusaputoimiston luontevana paikkana järjestää talous- ja velkaneuvonnan palveluita jatkossa.

Lohjan kaupunki yhtyy esitysluonnoksessa esiin tuotuihin talous- ja velkaneuvontapalvelun siirron tuomiin positiivisiin kehitysnäkemyksiin. Lohjan kaupunki painottaa, ettei järjestämistavan muutos ja siihen liittyvä rahoitusjärjestelmän muutos – kuntarahoituksen ja siihen osittain liittyneen kuntien vapaaehtoisen lisärahoituksen poistuminen – saa johtaa velka- ja talousneuvontapalvelun laadulliseen tai määrälliseen heikkenemiseen.

Nurmijärven kunta pitää hyvänä palvelun järjestämisen ja tuottamisen tuomista yhden instanssin alle, joka ohjaa ja valvoo toimintaa. Positiivisena lausunnonantaja pitää myös sitä, ettei lakiluonnos ole palvelun järjestämistavan suhteen liian jyrkkä, vaan kunta voi tarvittaessa edelleen tuottaa palvelua.

Oulun kaupunki toteaa hallituksen esityksen olevan järjestämisvastuun osalta onnistunut ja odotetun kaltaisen. Yksi järjestäjätaho selkeyttää talous- ja velkaneuvonnan kokonaisuutta.

Pellon kunta katsoo, että talous- ja velkaneuvontapalvelujen siirto oikeusaputoimistoihin heikentää kyseisten palvelujen saatavuutta, eikä kohtele talous- ja velkaneuvonnan asiakkaita tasa-arvoisesti.

Porin kaupunki suhtautuu talous- ja velkaneuvonnan palveluiden järjestämisen siirtoon oikeusaputoimistoihin myönteisesti.

Raahen kaupunki toteaa 2 §:n sisällön olevan sellaisenaan hyväksyttävissä.

Turun kaupunki pitää palvelujen järjestämisen siirtämistä oikeus- ja edunvalvontapiirien tehtäväksi, ja palvelun yleisen ohjauksen ja valvonnan siirtämistä oikeusministeriölle, erittäin kannatettavana.

Vantaan kaupunki toteaa oikeusaputoimiston olevan luonteva paikka järjestää talous- ja velkaneuvonnan palveluita jatkossa. Lakiehdotuksen henki siitä, että kaikilla on ajasta ja paikasta riippumatta samanlaiset mahdollisuudet saada juridista talous- ja velkaneuvontaa on Vantaan kaupungin mielestä kannatettava.

Ylivieskan kaupunki toteaa talous- ja velkaneuvonnan järjestämisen jatkossa osana oikeusapu- ja edunvalvontapiirien toimintaa soveltuvan Ylivieskan kaupungin hallinnoiman talous- ja velkaneuvonnan järjestämiseen, koska Pohjois-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiriin kuuluvan Ylivieskan oikeusaputoimiston toimialue on yhtä kuntaa lukuun ottamatta sama talous- ja velkaneuvonnan toimialueen kanssa.

Kuntaomisteiset palveluntarjoajat

Hyvinvointipalvelu Arjessa Oy / Itä-Uudenmaan ja Mäntsälän talous- ja velkaneuvontayksiköt toteaa toiminnan periaatteiden ja käytäntöjen talous- ja velkaneuvonnan piirissä olleen maassa hyvin epäyhtenäisiä. Erot henkilöstön osaamisessa ja palvelun laadussa olisi oikeusaputoimistoon siirtymisen myötä mahdollista tasoittaa ja pienten yksiköiden haavoittuvuutta uudistuksen myötä pienentää. Lausunnonantaja toivoo vielä selvitetävän, onko talous- ja velkaneuvontaa mahdollista jatkossa toteuttaa myös niillä paikkakunnilla, joissa oikeusaputoimiston toimipistettä ei ole.

Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä toteaa lausunnossaan, että Kainuun talous- ja velkaneuvontapalveluiden järjestämiseen nykyisellä tavalla on oltu maakunnassa erittäin tyytyväisiä. Lausunnonantaja toteaa, että myös tulevaisuudessa toimivin ratkaisu olisi järjestää talous- ja velkaneuvonnan palvelut maakunnan alueella valtion rahoittamana nykymallilla.

Suupohjan peruspalveluliikelaitoskuntayhtymä toteaa talous- ja velkaneuvonnan järjestämisen jatkossa osana oikeusapu- ja edunvalvontapiirien toimintaa soveltuvan Suupohjan peruspalveluliikelaitoskuntayhtymän hallinnoiman talous- ja velkaneuvonnan järjestämiseen, koska Länsi- ja Sisä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiriin kuuluvan Kauhajoen oikeusaputoimiston toimialue on sama talous- ja velkaneuvonnan toimialueen kanssa.

Satu Sjöblom / talous- ja velkaneuvonta Helsingin kaupunki pitää talous- ja velkaneuvonnan siirtämistä yhden valtiollisen toimijan alle on kannatettavana. Siirto mahdollistaa aiempaa paremmat edellytykset toiminnan kehittämiseen (yhteneväiset menettelytavat, kirjaamiskäytännöt, valvontakeinot) ja talous- ja velkaneuvontapalveluja tarvitsevien kansalaisten yhdenmukaiseen palvelemiseen.

Järjestöt ja muut lausunnonantajat

Työmarkkina- ja edunvalvontajärjestöt

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL suhtautuu talous- ja velkaneuvonnan siirtoon myönteisesti.

Suomen Kuntaliitto näkee järjestämisvastuun siirtymisen oikeusapu- ja edunvalvontapiireille olevan perusteltu ratkaisu.

Suomen Asianajajaliitto pitää perusteltuna siirtää talous- ja velkaneuvonnan yleinen ohjaus oikeusministeriölle siten, että talous- ja velkaneuvonta toimii oikeusaputoimistojen yhteydessä.

Suomen tuomariliitto pitää kannatettavana esitysluonnoksen tavoitetta siitä, että talous- ja velkaneuvonnan palveluja tarjotaan yhtenäisesti ja monikanavaisesti eri puolilla maata. Tuomioistuinten näkökulma talous- ja velkaneuvontaan perustuu lähinnä velkajärjestelyasioiden käsittelyyn. Tästä näkökulmasta talous- ja velkaneuvonnan taso vaikuttaa vaihtelevalta, joskin pääosin hyvältä. Talous- ja velkaneuvontapalvelujen saatavuuden ja tason yhtenäistäminen on joka tapauksessa hyväksyttävä ja perusteltu tavoite. Uudistuksen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää valtiolta riittävää taloudellista panostusta.

Muut kuin kunnalliset taloudenhallinnan toimijat

Finlands svenska Marthaförbund näkee talous- ja velkaneuvonnan siirron oikeusministeriön alaisuuteen myönteisenä.

Marttaliiton mielestä velkaneuvonnan organisointitavan muutos on yleisellä tasolla kannatettava. Toiveena on, että tämä mahdollistaa toiminnan kehittämisen myös valtakunnallisella tasolla entistä tehokkaammin.

Kuluttajaliitto pitää esitystä uudeksi laiksi talous- ja velkaneuvonnasta kannatettavana tietyin huomioin. Talous- ja velkaneuvonnan siirtäminen oikeusaputoimistoille mahdollistaa talous- ja velkaneuvonnan yhtenäisen toteutumisen ja on järjestämistapana selkeä.

Takuusäätiön mielestä talous- ja velkaneuvonnan organisointitavan muutos on yleisesti ottaen kannatettava. Hyvin suunniteltuna ja riittävästi resursoituna talous- ja velkaneuvonnan ohjauksen ja järjestämisen koordinointi yhdelle toimijalle mahdollistaa sekä palvelun laadun että toimintatapojen yhdenmukaistamisen, että toiminnan kehittämisen nykyistä tehokkaammin. Nykytilanteessa kehittämisresurssit ovat olleet suurelta osin paikallisten toimijoiden varassa ja kansallinen kehittäminen on ollut resurssipulan vuoksi vähäistä.

Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus / Yritys-Suomi Talousapu neuvontapalvelu pitää esitettyä siirtoa kannatettavana. Esityksen mukainen siirto oikeusministeriön alaisuuteen ja osaksi valtion oikeusapu- ja edunvalvontapiirejä antaa hyvät edellytykset toteuttaa tavoitteena oleva palvelujen tarjonta yhtenäisesti ja monikanavaisesti eri puolilla maata.

Velkaneuvonta ry pitää ehdotettua lainkohtaa pääosin kannatettavana. Oikeusministeriölle keskitetty ohjaus ja valvonta mahdollistavat toimintatapojen aidon yhtenäistämisen ja turvaavat kansalaisten yhdenvertaisuuden palveluiden saatavuuden suhteen. Velkaneuvonta ry esittää kuitenkin huolensa oikeusapu- ja edunvalvontapiirien mahdollisuudesta hankkia palvelut ostopalveluina muilta palvelun tuottajilta.

Muut lausunnonantajat

Rauman Seudun Mielenterveysseura pitää keskittämistä yhdelle valtiolliselle toimijalle hyvänä ja ehdotettua lainkohtaa pääosin kannatettavana. Seura katsoo, että oikeusaputoimen alaisuus mahdollistaa toimintatapojen yhtenäistämisen aikaisempaa paremmin ja turvaa kansalaisille palveluiden saatavuuden yhden- ja tasavertaisesti. On lisäksi lähtökohtaisesti hyvä, että kansalaiset voivat valita asioimispisteensä itse.

Seita-säätiö pitää esitystä sinänsä kannatettavana ja katsoo sen parantavan tasa-arvoisen palvelun edellytyksiä.

3. Ostopalvelut (5 ja 6 §)

Ostopalvelujen osalta hieman yli puolet kyseisistä pykälistä lausuneista (21 lausunnonantajaa 37:stä) tuo selkeästi esiin, että laissa on tarpeen mahdollistaa ostopalvelujen käyttö talous- ja velkaneuvontapalvelujen tuottamisessa. Yleisin esiin nouseva ostopalvelujen käyttömahdollisuutta puoltava argumentti on palvelujen alueellisen saatavuuden turvaaminen. Kahdeksan lausunnonantajaa ilmaisee erityisesti huolensa siitä, että ostopalveluiden käyttö voi vaarantaa uudistuksen tavoitteet toiminnan yhtenäistämistä ja asiakkaiden yhdenvertaisesta kohtelusta (*eduskunnan oikeusasiamies, Pohjois-Suomen aluehallintovirasto, Jyväskylän ja Vantaan kaupungit, Satu Sjöblom/ talous- ja velkaneuvonta Helsingin kaupunki, Juko ry, Velkaneuvonta ry ja Seita-säätiö*). Ostopalvelusopimusten sisällöstä olisi myös muutamien lausunnonantajien mielestä syytä säätää laissa – vähintään minimisisällöstä (*EOA, Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Inarin ja Rovaniemen kunnat*).

Valtion viranomaiset

Eduskunnan oikeusasiamies toteaa esitysluonnoksessa korostettavan ostopalvelusopimusten täydentävää luonnetta ja pitää ulkoistamista lähinnä kunnille perusteltuna pykäläluonnoksen tarkoittamissa alueellista kattavuutta ja esimerkiksi kielellisten oikeuksien toteuttamista tarkoittavissa tilanteissa. Jos palvelua merkittävässä määrin ulkoistetaan, menetetään uuden lain keskeinen tavoite palveluiden yhtenäistämistä ja sitä myötä saavutettavasta asiakkaiden yhdenvertaisen kohtelun paremmasta toteutumisesta. Tältäkin osin korostuu oikeusministeriön ohjauksen keskeinen asema; erityisesti kilpailutuksen ehtojen ja ostopalvelusopimusten sisällön osalta tulee laatia malleja ja ohjeita.

Eduskunnan oikeusasiamies katsoo myös, että laissa olisi perusteltua säätää siitä, mitä sopimuksen tulee sisältää. Tärkeitä ovat ehdot palvelutasosta ja saatavuudesta, kirjaus- ja seurausmenettelyistä, hyvän hallinnon takeista, kuten esteellisyysperusteiden täsmentämisestä sekä sopimuksen purkamisesta. Kysymys on julkisesta hallintotehtävästä ja näin ollen oikeusasiamies korostaa, että toimeksiantajan on valvottava toimeksisaajan menettelyn lainmukaisuutta toimeksiantojen hoitamisessa. Tähän on ostopalvelujen osalta usein jouduttu kiinnittämään huomiota laillisuusvalvonnassa.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto katsoo, että pykälään tulisi sisältyä ne asiat, joista palvelujen tuottajan kanssa tehtävässä sopimuksessa on ainakin sovittava. Lisäksi olisi syytä lain tasolla todeta, että hankittaessa palveluita muilta palveluntuottajilta oikeusapu- ja edunvalvontapiiriin on varmistuttava siitä, että hankittavat palvelut vastaavat sitä tasoa, jota vastaavalla oikeusaputoimistojen toiminnalta edellytetään.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto pitää hyvänä, että oikeusaputoimistoille jätetään laissa mahdollisuus hankkia palveluita kunnalta tai muilta palveluntuottajilta. Laaja-alainen ostopalvelujen käyttö voi kuitenkin vähentää niitä hyötyjä, joita esityksellä tavoitellaan.

Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri pitää kannatettavana sitä, että se voi oikeusministeriön kanssa neuvoteltuaan ostaa talous- ja velkaneuvontapalveluita, jos se on palveluiden alueellisen saatavuuden tai muun syyn vuoksi tarpeen.

Kaakkois-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri pitää mahdollisuutta ostopalveluiden hankintaan kannatettavana.

Lounais-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri näkee, että mahdollisuus ostopalvelun käyttöön on tärkeää sisällyttää lakiin. Kielellisistä tai maantieteellisistä seikoista johtuen talous- ja velkaneuvonnan palveluiden järjestäminen omana toimintana ei ehkä ole kaikkialla tehokkain tapa.

Länsi- ja Sisä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiirillä ei ole erityistä huomauttamista pykälän sisältöön.

Pohjois-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri pitää kannatettavana, että palvelua voidaan tuottaa myös ostopalvelusopimusten perusteella esityksen mukaisissa tilanteissa. Pohjois-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri katsoo, että kilpailutuksen ja kattavan sopimusvalvonnan kautta päästään samaan sisältö- ja laatutasoon kuin varsinaisessa viranomaistoiminnassakin ja toteaa ehdotuksen sisältävän vastaavia järjestelyjä kuin yleisen edunvalvonnan ostopalveluista on säädetty. Nämä ovat olleet käytännössä toimivia.

Kunnat ja kuntaomisteiset palveluntarjoajat

Kunnat

Espoon kaupunki pitää hyvänä, että palvelu voitaisiin edelleenkin hankkia kunnalta tai muulta palveluntuottajalta. Espoon kaupunki arvioi, että sote- ja maakuntauudistuksen selkiytyttyä ja toteuduttua tämä saattaisi osoittautua harkinnan arvoiseksi järjestämistavaksi pidemmällä tähtäimellä.

Inarin kunta toteaa, että ostopalvelumahdollisuus on hyvä alueiden erityispiirteiden huomioimisen näkökulmasta. Kunnat ovat tähän asti joutuneet osallistumaan kustannuksiin ja lain muutoksen myötä ostopalvelutilanteissa palveluntuottajien kustannukset on korvattava täysimääräisesti. Yhdenvertaisuuden näkökulmasta laissa tulisi olla säännökset sopimusten ehdoista.

Jyväskylän kaupunki katsoo, että ostopalveluihin tulee suhtautua harkiten. Esityksen tavoitteiksi on asetettu toiminnan yhtenäistäminen sekä yhtenäiset työmenetelmät ja järjestelmät. On vaarana, etteivät nämä tavoitteet toteudu ostopalveluissa. Mikäli ostopalveluja käytetään jostain erityisestä syystä, tulee niiden henkilöstöltä vaatia samat pätevyysvaatimukset sekä työmenetelmät kuin oikeusaputoimistoissa työskenteleviltä.

Karvian kunta kokeeärkevänä ostopalvelusopimusten mahdollistamisen kuntien kanssa. Kunnilla on pitkä kokemus palvelun tuottamisesta ja yhteistyö kunnan muiden toimialojen kanssa on toimivaa.

Kaustisen kunta pitää hyvänä, että esityksessä mahdollistetaan ostopalvelusopimukset kuntien kanssa.

Lappajärven kunta pitää tärkeänä, että talous- ja velkaneuvonnan palveluita voidaan edelleen ostaa mm. kunnilta. Tämä turvaa asiakkaille yhdenvertaisen ja tasapuolisen palveluiden saatavuuden myös maakuntakeskusten ulkopuolella.

Lohjan kaupunki pitää tärkeänä, että lakiesitys mahdollistaa ostopalveluiden käytön. Käyttö voi olla tarpeen esimerkiksi palveluiden alueellisen saatavuuden turvaamiseksi. Ostopalvelujen osalta palvelun tuottajaan kohdistuvat laatuvaatimukset tulisi avata ja konkretisoida valtakunnallisesti yhtenevällä ja sitovalla ohjeistuksella.

Nurmijärven kunta toteaa, että on olemassa esityksessä kuvattuja rajatumpiakin tilanteita, joissa ostopalvelulle voi olla käyttöä. Velkajärjestelyjuridiikka on oma alansa, jonka asiantuntija voi löytyä myös oikeusaputoimiston ulkopuolelta (esim. vastineiden laatiminen tapauksissa, joissa velkoja vastustaa velkajärjestelyä käräjäoikeudessa). Nurmijärven kunta esittää lisäksi harkittavaksi tarkempaa ohjeistusta 5 § 1 momentin mukaisten ostopalveluntarjoajien *riittävien taitojen ja voimavarojen* määrittelyn osalta ja siitä, kuinka talous- ja velkaneuvonnan ostopalvelun puolueettomuutta voitaisiin seurata.

Oulun kaupunki toteaa ostopalveluilla voitavan tarvittaessa turvata talous- ja velkaneuvonnan alueellinen saatavuus.

Raahen kaupunki toteaa kyseisten pykälien olevan sellaisinaan hyväksyttävissä.

Rovaniemen kaupunki pitää palvelun ostamista kunnilta edelleen toimivana ratkaisuna, mikäli palvelua ei muutoin voida järjestää riittävän lähelle ja saavutettavasti. Palvelun on kuitenkin pysyttävä nyt tehtävän

muutoksen tarkoittamalla tavalla yhtenäisenä ja tulisikin olla tarkat säännökset siitä, mitä ostopalvelusopimuksen tulee sisältää.

Savonlinnan kaupunki pitää ostopalvelun mahdollistamista kuntien kanssa järkevänä, onhan kunnissa jo entuudestaan osaamista talous- ja velkaneuvonta-asioissa.

Tornion kaupunki pitää hyvänä, että ostopalvelujen käyttömahdollisuus on laissa. Palvelujen alueellisen saatavuuden turvaaminen on tärkeää ja vaikka tämä on toteutettavissa lähtökohtaisesti esityksen 2 §:n mukaisesti, on esimerkiksi Tornion kaltaisilla alueilla tämäkin vaihtoehto hyvä olla olemassa.

Tuusulan kunta pitää mahdollisuutta ostaa talous- ja velkaneuvontapalveluita hyvänä vaihtoehtona, jotta olemassa olevien toimijoiden osaaminen ja kokemus palvelun tuottamisesta voidaan hyödyntää.

Vantaan kaupunki katsoo, että ostopalveluiden merkittävä käyttö voi estää lain tarkoituksen tarjota palveluita asuinpaikasta riippumatta. Toimeksiantosopimuksen perusteella palvelua tuottavien tahojen kanssa solmittavien sopimusten sisällöstä ei säädetä lakiluonnoksessa. Ainakin minimisisältö tulisi kirjata lakiin.

Kuntaomisteiset palveluntarjoajat

Hyvinvointipalvelu Arjessa Oy / Itä-Uudenmaan ja Mäntsälän talous- ja velkaneuvontayksiköt näkee, että ostopalveluita olisi hyvä käyttää erityisesti vaativampien asiakaskohderyhmien kohdalla, kuten esim. yrittäjät tai pitkään työttöminä olleet asiakkaat. Näin voitaisiin parantaa toiminnan laatua ja hyödyntää olemassa olevaa osaamista paremmin.

Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä toteaa, että mikäli laki hyväksytään esitysluonnoksen mukaisena, on tärkeää että siinä annetaan mahdollisuus tehdä talous- ja velkaneuvonnan järjestämisestä sopimus kuntayhtymän tai jonkun muun palveluntarjoajan kanssa.

Perusturvakuntayhtymä Karviainen toteaa, että ostopalveluilla voidaan turvata esimerkiksi kaksikielisten kuntien tai harvaanasuttujen alueiden palvelut.

Suupohjan peruspalveluliikelaitoskuntayhtymä toteaa, että tilanteiden vaihtelevuus huomioon ottaen on syytä mahdollistaa ostopalvelusopimukset esim. kuntien/kuntayhtymien kanssa. Näillä on pitkä kokemus palvelun tuottamisesta ja yhteistyö muiden toimialojen kanssa on ollut hyvää ja rakentavaa.

Satu Sjöblom/ talous- ja velkaneuvonta Helsingin kaupunki pitää tärkeänä, että toiminnan tuottaminen ostopalveluina tulisi kyseeseen vain erittäin poikkeuksellisissa tapauksissa ja että vahvana pääsääntönä olisi toiminnan järjestäminen oikeus- ja edunvalvontapiirien kautta. Ostopalvelusopimusten laadinnassa pitäisi oikeusministeriöllä olla keskeinen valvontarooli. Mikäli toimintaa merkittävästi ulkoistetaan, on vaarana, että uudistuksen tavoitteet – toiminnan yhtenäistäminen, palvelujen yhtäläinen saatavuus ja kansalaisten yhdenvertainen kohtelu – vaarantuvat.

Järjestöt ja muut lausunnonantajat

Työmarkkina- ja edunvalvontajärjestöt

Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö Juko näkee ostopalveluiden osalta riskin eriarvoisuuteen palvelua tarvitsevien kansalaisten keskuudessa. Julkisen sektorin toteuttama talous- ja velkaneuvonta turvaa varmemmin tasalaatuisen palvelun asiakkaille.

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL toteaa ostopalveluja koskevien säännösten olevan pääosin samat kuin piirien hankkiessa oikeusapu- ja edunvalvontapalveluja. JHL ry huomauttaa, että mikäli valtio alimitoitaa määrärahat talous- ja velkaneuvonnan tuottamiseksi, johtaa se automaattisesti ostopalveluiden lisää-

miseen. Kansantaloudellisesti tämä ei säästä kustannuksia, vaan todennäköisesti tietyllä aikavälillä lisää menoja.

Suomen Kuntaliiton mielestä ostopalveluiden käytön tulisi olla lähtökohta ainakin siirtymävaiheen ajan. Nykyisillä toimijoilla on osaaminen, resurssit ja asiakastuntemus. Palveluiden häiriötön jatkuvuus edellyttää riittävää siirtymäkautta.

Suomen Asianajajaliitto toteaa, että ostopalveluja koskevat säännökset on tarkoituksenmukaista yhdenmukaistaa ehdotuksen mukaisesti soveltuvin osin oikeusapu- ja edunvalvontapalveluista annetun lain säännöksiin.

Suomen tuomariliitolla ei ole huomauttamista ehdotettujen 5 ja 6 §:n sisältöön nähden. Tuomariliitto kiinnittää kuitenkin lausunnossaan huomiota rikosoikeudellisen virkavastuun laajentamiseen (6 § 3 momentti) voimassa olevaan lakiin nähden sekä 6 §:n otsikointiin ja rakenteeseen.

Muut kuin kunnalliset taloudenhallinnan toimijat

Finlands svenska Marthaförbund pitää erittäin tärkeänä, että ostopalvelujen hankinnassa huolehditaan palvelun saatavuudesta molemmilla kotimaisilla kielillä ja taataan asiakkaille mahdollisuus saada neuvontaa omalla äidinkielellään. Palveluntuottajalla tulee olla laaja osaaminen taloudenhallinnasta ja asiakkaiden kohtelun tulee olla yhdenvertaista.

Kuluttajaliitto katsoo, että yhdenvertaisen ja tasapuolisen palvelun turvaamiseksi on hyvä, että palvelua voidaan jatkossa ostaa esimerkiksi kunnilta tai muilta asiantuntevilta tahoilta, muun muassa alueellisesti kattavan verkoston takaamiseksi. Palvelun laatu ostopalvelusopimusten yhteydessä on turvattava. Palvelua hankittaessa tulee välttää sellaisia palveluntarjoajia, jotka ovat aatteellisesti sitoutuneita (esim. poliittiset tai uskonnolliset yhteisöt) tai muut tahot, jotka ihmiset kokevat leimaaviksi (esim. mielenterveyspalvelut). Edellä mainittujen palveluntarjoajien kohdalla kynnys kääntyä tällaisen palveluntarjoajan puoleen velkaneuvontaa saadakseen on vielä normaaliakin korkeampi.

Velkaneuvonta ry ilmaisee olevansa huolissaan erityisesti siitä, että lakimuutoksen tärkein tavoite – palvelun yhtenäistäminen – vaarantuu, mikäli ostopalvelusopimuksia käytetään jatkossa laajasti. Velkaneuvonta ry katsookin, että oikeusaputoimiston tuottama talous- ja velkaneuvontapalvelu tulee olla pääsääntönä palvelua järjestettäessä, ja vain erityisestä syystä palvelu tuotetaan ostopalvelusopimuksen turvin. Tätä silmällä pitäen Velkaneuvonta ry ehdottaa, että 5 § 1 momentin ensimmäinen virke muotoillaan seuraavasti: ”Oikeusapu- ja edunvalvontapiiri voi oikeusministeriön kanssa neuvoteltuaan ostaa talous- ja velkaneuvontapalveluita, jos se on palveluiden alueellisen saatavuuden tai muun erityisen syyn vuoksi tarpeen.” Velkaneuvonta ry pitää hyvänä sitä, että piireillä on velvollisuus neuvotella ensin oikeusministeriön kanssa ennen ostopalvelusopimuksen tekemistä. Velkaneuvonta ry tuo esiin myös huolen oikeusministeriön mahdollisuuksista varmistaa laatu ja seurannan riittävyys ostopalvelusopimuksen perusteella tuotettavien palveluiden osalta.

Muut lausunnonantajat

Seita-säätiö katsoo, että ostopalveluiden käyttö tulisi rajata vain erikoistapauksiin, jotta jatkossa pystytään takaamaan talous- ja velkaneuvontapalveluiden tasalaatuisuus koko maassa. Mikäli palvelua hoidetaan suuressa määrin ostopalveluiden kautta, uuden lain tavoite kansalaisten yhdenvertaisuudesta kärsii. Ostopalvelun tulisi olla täydentävä palvelu, kuten palvelu omalla äidinkielellä.

4. Siirtymäsäännökset (11 §)

Varsinaisten siirtymäsäännösten sisältöä kommentoidaan lausunnoissa suhteellisen niukasti; talous- ja velkaneuvonnan *siirron toteuttamista laajemmasta näkökulmasta* koskevat kommentit on koottu lausuntotivistelmän 5. lukuun.

Neljä lausunnonantajaa korostaa, että palvelun saatavuus tulee turvata myös siirtymävaiheessa (*Itä-Suomen aluehallintovirasto, Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri, Juko ry ja Rauman Seudun Mielen terveysseura ry*). Samoin neljässä lausunnossa pidetään (tässä yhteydessä mainittuna) kannatettavana nykyisten talous- ja velkaneuvojen kelpoisuuden säilyttämistä (*Lounais-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri, Ylivieskan kaupunki, JHL ry ja KT Kuntatyönantajat*). Useat kunnat (7) ja Suupohjan peruspalveluliikelaitoskuntayhtymä sekä Juko ry nostavat esiin asiakirja-aineistojen korvauksetta luovuttamiseen (11 § 2 mom.) liittyviä käytännön kysymyksiä.

Valtion viranomaiset

Valtiovarainministeriö huomauttaa, että jotta aluehallintovirastot voisivat irtisanoa voimassa olevat sopimukset irtisanomisajan puitteissa (esitysluonnoksen mukaan enimmillään yksi vuosi), tulisi nyt lausunnolla olevan lain olla hyväksytty ennen vuoden 2017 loppua. Samoin yksityisten palveluntuottajien kanssa sopimuksen tehneiden kuntien on tärkeää huolehtia palvelusopimusten irtisanomisesta. Jotta kaikki sopimukset tulisivat yhdenmukaisesti irtisanottua, esittää VM jatkovalmistelussa harkittavaksi, olisiko mahdollista säätää nykyisten toimeksiantosopimusten päättymisestä.

Itä-Suomen aluehallintovirasto toteaa, että palvelun saaminen tulee turvata siirtymäaikana ja asiakkaita on informoitava hyvissä ajoin, riittävästi ja selkeästi muutoksesta.

Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri pitää tärkeänä, että palvelujen saatavuus turvataan myös siirtymäaikana ja että siirrosta ei aiheudu haittaa talous- ja velkaneuvonnan asiakkaille.

Kaakkois-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri pitää tärkeänä, että laki tulee voimaan nopeasti ja koko vuosi 2018 on käytettävissä valmistautumiseen, rekrytointiin ja asianhallintaohjelman rakentamiseen.

Lounais-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri toteaa ehdotetun 11 §:n 3 kohdan (talous- ja velkaneuvojen kelpoisuuden säilymisestä) olevan tarpeellinen, koska paras asiantuntemus epäilemättä on nykyisellä henkilöstöllä koulutustaustasta riippumatta.

Länsi- ja Sisä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri huomauttaa, että mikäli talous- ja velkaneuvontatoimistoista ei tehdä oikeusaputoimistoista erillisiä yksiköitä, siirtymäsäännöksen osalta tulisi huomioida, että laissa ei ole määräystä siirtymäajasta, jonka kuluessa mahdolliset esteellisyys suhteessa oikeusapuun selvitetään ja miten määräytyy talous- ja velkaneuvoja, jolle tehtävä siirtyy. Määrittely on tarpeen esteellisyyksien selvittämiseksi siirtymävaiheessa.

Pohjois-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiirillä ei ole siirtymäsäännöksen sisällöstä erillistä lausuttavaa.

Kunnat ja kuntaomisteiset palveluntarjoajat

Kunnat

Espoon kaupunki toteaa siirtymävaiheeseen liittyvän suuria haasteita. Paperisia arkistoja on 10 vuoden ajalta runsaasti ja asiakastiedot ovat vaihtelevissa sähköisissä järjestelmissä. Tietojen siirto vaati henkilöstö-resurssia kunnilta.

Jyväskylän kaupunki katsoo, että esityksessä tulee selvittää nykyisten palveluntuottajien velvollisuutta tietojen luovutukseen asiakkaan asiassa. Haasteen siirtymäajalle tuovat kunnissa olevat nykyiset arkistot ja asiakastiedot, sekä käytössä olevat erilaiset tietojärjestelmät. Vanhoja asiakastietoja tarvitaan toistuvasti, sillä talous- ja velkaneuvonnan asiakkuudet ovat pitkiä ja asiakastietoja tarvitaan järjestelyjen aikana usein vuosien ajan.

Karvian kunta pitää siirtymäaikaa riittävänä, mikäli päätökset asiassa syntyvät nopeasti. Palveluntuottajia tulee informoida tarkemmista siirtymäohjeista hyvissä ajoin: koska esim. nykyiset palveluntuottajat lopettavat uusien asiakkaiden ottamisen ja toimitaanko kaikki 10 vuoden aikainen paperimateriaali vai annetaanko tarkempia määräyksiä siitä, mitkä asiakirjat ovat laissa tarkoitettu tavoin *tarpeellisia*. Asiakirjasiirron valmistelu vaatii huomattavan määrän työaikaa ja vaarantaa siten talous- ja velkaneuvontapalveluiden saatavuuden siirtymävaiheessa, ellei kunnille osoiteta rahoitusta määräaikaisen lisätyövoiman palkkaamiseen. Asiakirjojen korvauksetta luovuttaminen on mahdollista vain paikan päällä kussakin nykyisessä yksikössä. Paperimäärä on huomattava, eikä sen siirtämisestä saa aiheutua kunnille kustannuksia.

Kaustisen kunta toteaa, ettei arkistojen ja asiakirjojen siirtämisestä saa aiheutua kunnille kustannuksia ja korvauksetta luovuttaminen voi tapahtua vain kussakin nykyisessä yksikössä paikan päällä.

Myös *Kokkolan kaupunki* tuo esiin, että siirtymäohjeistuksessa tulee huomioida merkittävä asiakasmateriaalien siirto ja siirron mahdollisesti aiheuttamat kustannukset, jotka eivät saa kohdistua kuntien maksettavaksi.

Laitilan kaupunki huomauttaa, että 1 momentin tekstiä olisi hyvä selkeyttää kahden viimeisen virkkeen osalta, jotta säännöksen sisältö ja tarkoitus tulisi paremmin ilmi.

Oriveden kaupunki toteaa, että siirtymäohjeistuksessa tulee huomioida merkittävä asiakasmateriaalien siirto ja siirron mahdollisesti aiheuttamat kustannukset, joiden ei tule kohdistua kuntien maksettavaksi.

Raahen kaupunki toteaa pykälän sisällön olevan sellaisenaan hyväksyttävissä.

Savonlinnan kaupunki katsoo siirtymäajan olevan riittävä.

Vantaan kaupunki toteaa, että nykyisten palveluntuottajien sähköisten aineistojen siirron toteutus ja tietoturvakysymysten ratkaiseminen tulee olla uuden palveluntuottajan vastuulla ja kustannuksella. Samalla on varmistettava asiakkaan oikeus saada laadukasta ja katkeamatonta palvelua siirrettäessä tehtäviä oikeus-aputoimistoille. Vantaan kaupunki näkee tarpeellisena lisäksi tarkentaa lakitasolla tai esityksen yksityiskohteisissa perusteluissa tehtävän siirtävän palveluntuottajan velvoitteita (11 § 1 mom.) mm. työnantajavelvollisuuden, muutosturvan, vahingonkorvausvaatimusten, toimeksiantosopimusten irtisanomiseen ja päättymiseen liittyvien sanktioiden sekä korvauksetta siirtymättömien asiakasasioiden arkistoinnin osalta.

Ylivieskan kaupunki toteaa, että talous- ja velkaneuvojen kelpoisuusehtojen säilyminen pitkään toimessa olleilla henkilöillä on perusteltua. Pätevyys on heidän kohdallaan saavutettu kokemuksen kautta.

Kuntaomisteiset palveluntarjoajat

Suupohjan peruspalveluliikelaitoskuntayhtymä huomauttaa, että nykyisille palveluntuottajille on annettava riittävän ajoissa tarkat siirtymäohjeet sekä aikaa asiakirjojen seulomiseen/pakkaamiseen, koska vaihe vaatii huomattavan määrän työaikaa. Talous- ja velkaneuvontapalveluiden saatavuus tulee turvata myös siirtymäaikana.

Järjestöt ja muut lausunnonantajat

Työmarkkina- ja edunvalvontajärjestöt

Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö Juko toteaa, että nykyisten palveluntuottajien sähköisten aineistojen siirron toteutus ja tietoturvakysymysten ratkaiseminen tulee varmistaa siirtymävaiheen osalta, samoin kuin asiakkaan oikeus saada laadukasta palvelua myös siirtymävaiheen aikana. Lisäksi 1 momentin viimeinen virke - *tehtävän siirtävä palvelun tuottaja vastaa kuitenkin kaikista velvoitteista, jotka aiheutuvat sen toiminnasta talous- ja velkaneuvonnan tuottajana* - jää epäselväksi ja vaatii selvennystä.

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL pitää tärkeänä siirtymäsäännöksen 3 momenttia, joka säilyttää ennen lain voimaantuloa talous- ja velkaneuvojana toimineen henkilön kelpoisuuden tehtävään myös lain voimaantullessa sen estämättä, mitä ehdotuksen 4 §:ssä säädetään.

KT Kuntatyönantajat kannattaa nykyisten talous- ja velkaneuvojien kelpoisuuden säilyttämistä (11 § 3 mom.).

Suomen tuomariliitolla ei ole huomauttamista ehdotettuihin siirtymäsäännöksiin.

Muut lausunnonantajat

Rauman Seudun Mielenterveysseura painottaa, että siirtymäaikana on huolehdittava palveluiden saumattomasta saatavuudesta asiakkaille.

Seita-säätiö kiinnittää huomiota *vireillä olon* määrittelyyn ja toteaa, että talous- ja velkaneuvonnassa käsitellään kesken olevien asioiden lisäksi jo vuosia sitten päätyneiden velkajärjestelyjen lisäsuorituksia ja velkajärjestelyyn jo osallistuneiden asiakkaiden uusia asioita. Vanhat asiakkaat työllistävät talous- ja velkaneuvontaa enemmän, jos heidän tietojaan ei ole uudella palveluntuottajalla vaan ne on hankittava erikseen.

5. Henkilöstön asema ja palvelun resursointi

Esitysluonnoksessa on kaksi seikkaa, joihin lausunnonantajat ovat kiinnittäneet erityisen runsaasti huomiota, ja joiden suhteen heidän näkemyksensä ovat lisäksi varsin yhteneväiset. Ensinnäkin useat lausunnonantajat (37) ovat selkeästi ilmaisseet pitävänsä toiminnan toteutukseen kehyspäättöksessä vuosille 2018–2021 linjattua 7,7 miljoonan euron rahoitusta riittämättömänä. Samansuuntaisina voidaan lisäksi pitää muutamia lausuntoja, joissa peräänkuulutetaan riittäviä taloudellisia ja henkilöstöresursseja ilman, että esitysluonnoksen mukaisen rahoituksen suoraan todettaisiin olevan liian pieni.

Eniten lausunnoissa mainintoja (41) saava kysymys on nykyisen talous- ja velkaneuvonnan henkilöstön asema tehtävien siirron yhteydessä. Yksikään henkilöstön asemaan kantaa ottava ei puolla esitysluonnosta tältä osin, vaan kaikki esittävät vaihtelevalla voimakkuudella näkemyksensä, että talous- ja velkaneuvontatehtäviä hoitavalla henkilöstöllä tulee olla oikeus siirtyä uuden organisaation palvelukseen liikkeenluovutuksen periaattein. Tätä mieltä ovat paitsi kaikki työmarkkinajärjestöjä edustavat lausunnonantajat (pl. Suomen tuomariliitto, joka ei viittaa liikkeen luovutuksen periaatteisiin, mutta pitää esityksen mukaista järjestelyä ongelmallisena), myös esimerkiksi valtiovarainministeriö.

Useat kunnat ja kuntaomisteiset palveluntarjoajat korostavat edellä mainittujen näkökohtien lisäksi, että vaikka sähköisten palvelujen kehittäminen on tervetullutta, tulevat uudet yhteydenottokanavat lisäämään asiakaskontakteja, eivätkä näin ollen vähennä asiantuntevan neuvontahenkilöstön tarvetta. Osa asiakkaista

ei myöskään ole tavoitettavissa sähköisiä kanavia pitkin ja talous- ja velkaneuvonnassa korostuu usein tarve henkilökohtaiselle tapaamiselle asiakkaan kanssa.

Valtion viranomaiset

Eduskunnan oikeusasiamies toteaa, että tärkeällä sijalla niin ohjauksessa ja valvonnassa kuin toteutuksessakin on kysymys resursseista. Talous- ja velkaneuvonta on nykyisilläänkin taloudellisilla resursseilla ollut tarpeeseen nähden riittämätöntä ja erityisesti talousneuvonta lähes olematonta. Ylivelkaantumiseen puuttuminen on merkittävä tekijä köyhyyden torjunnassa ja siten yksilöiden ja perheiden perusoikeuksien, niin taloudellisten, sosiaalisten kuin osallistumisoikeuksienkin, turvaamisen kannalta tärkeä yhteiskunnallinen vaikutuskeino. Toimiva talousneuvonta on myös tehokas keino vähentää tuomioistuinlaitokseen kohdistuvaa painetta.

Toimintaan ohjattava määräraha on esitysluonnoksen perusteella merkittävästi vähentymässä ja käytetyt henkilötövuodet pienentymässä, ja tätä tilannetta lausunnonantaja toteaa pitävänsä huolestuttavana. Eduskunnan oikeusasiamiehen näkemys on, että lainvalmistelun edetessä tulee kiinnittää huomiota siihen, kuinka määrärahoja koskevat poliittiset päätökset tulevat vaikuttamaan palvelujen saatavuuteen ja millaisia laadullisia ja määrällisiä tavoitteita palveluille tulisi asettaa.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö korostaa pitävänsä tärkeänä, että asiakas voi saada palvelua tarvittaessa myös henkilökohtaisen tapaamisen muodossa.

Valtiovarainministeriö katsoo, että lisärahoittamisen tarvetta voidaan nykyjärjestelmään verrattuna vähentää toiminnan ja sen ohjauksen virtaviivaistamisella, sähköisen asioinnin ja sähköisten tietokantojen hyödyntämisellä sekä vahvistamalla talous- ja velkaneuvonnan edellytyksiä velkaselvitysten tekemiseen, millä voitaisiin vähentää valtion varoista maksettavien ulkopuolisten selvittäjien palkkioita. Talous- ja velkaneuvonnan sähköisillä asiointipalveluilla ja asianhallinnan, velkajärjestelyhakemusten ja maksuohjelmien IT-järjestelmillä voitaisiin todennäköisesti merkittävästi lisätä palvelun kustannustehokkuutta. Valtiovarainministeriö painottaa, että talous- ja velkaneuvontatehtävän siirron lisäksi on tärkeää ryhtyä uudistamaan ja tehostamaan toiminnan prosesseja ja sisältöjä.

VM huomauttaa lausunnossaan, että lakiesityksen taloudellisten vaikutusten osalta tavoitteena tulisi olla toiminnan tehostuminen ja tuottavuuden kasvu. Nämä eivät kuitenkaan näy esitysluonnoksen taloudellisissa vaikutuksissa, joissa kustannustaso pysyy ennallaan. Investointien palvelujen digitalisaatioon tulisi näkyä toiminnan kustannusten vähenemisenä.

Nykyisen talous- ja velkaneuvonnan henkilöstön tilannetta koskien VM toteaa lausunnossaan, ettei työsuojelulain ja kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain liikkeenluovutusta koskeissa säännöksissä erotella kuntien lakisääteisiä ja vapaaehtoisia tehtäviä. Tältä osin perustelulle liikkeenluovutuksen soveltumattomuudelle ei ole lain mukaista perustetta. Perustetta ei myöskään löydy esitetylle näkemykselle, jonka mukaan liikkeenluovutus ei tulisi sovellettavaksi, jos toimintaa hoidetaan toimeksiantosuhteesta. Lausuttavana olevassa esityksessä on omaksuttu vakiintuneesta käytännöstä, lainsäädännöstä ja EU-direktiivistä poikkeava tulkinta, ja VM:n käsitys onkin, että talous- ja velkaneuvontatehtäviä hoitavalla henkilöstöllä tulee olla oikeus siirtyä uuden organisaation palvelukseen liikkeenluovutuksen periaattein. Jatkovalmistelussa on syytä selvittää, onko asiasta säädettävä erikseen, vai soveltuvatko voimassa olevat liikkeenluovutusta koskevat säännökset talous- ja velkaneuvonnan henkilöstön siirtymiseen oikeusaputoimistoihin. Henkilöstöä koskeva sääntely ja sääntelytavasta aiheutuva vaikutusten arviointi edellyttää jatkovalmistelua.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto toteaa, ettei henkilötövuosien vähennykselle ole juuri esitetty perusteita. Tehostamista on varmasti tehtävissä, mutta edelleen tulee huolehtia toimipaikkojen riittävästä ja saavutettavuudesta. Talous- ja velkaneuvonnan henkilöstömäärä ei ole ollut nykyisellään liiallinen ja toimi-

paikkaverkoston tulee olla riittävän tiheä erityisesti pitkien välimatkojen alueilla pohjoisessa. Digitaalisilla etäpalveluilla voidaan korvata osin toimipaikkatarjontaa, muttei kokonaisuudessaan.

Oikeusaputoimistojen järjestämisvastuussa hyvää on selkeä rakenne ja oikeudellisen tuen saatavuus. Toisaalta kunnissa talous- ja velkaneuvonnan yhteys sote-palveluihin on ollut usein tiivis ja asiakkaiden asioita on hoidettu kokonaisuutena. Tätä yhteyttä ei tule kadottaa ja lakiin tulisikin kirjata oikeusaputoimistoille yhteistyövelvoite kuntien sosiaalihuollon ja muiden toimijoiden kanssa.

Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri ilmaisee huolensa esitysluonnoksessa linjattujen määrärahojen riittävydestä ja yhtyy mm. eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian näkemykseen ylivelkaantumiseen puuttumisen merkityksestä. Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri pitää tärkeänä, että heikomman osapuolen suojasta huolehditaan ja oikeusturva toteutuu myös käytännössä. Lausunnonantajan näkemyksen mukaan asian jatkovalmistelussa tulisi keskittyä talous- ja velkaneuvonnan järjestämisen ja tuottamisen organisointiin ja resursointiin niin ydin- kuin tukitoimintojenkin osalta.

Itä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri toteaa, että tehtäväsiirron yhteydessä on varmistettava, että palveluiden tuottamiseen on riittävät taloudelliset ja henkilöstöresurssit.

Kaakkois-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri toteaa, että tässä vaiheessa on vaikea ennustaa ovatko isommat yksiköt, rakenteen mahdollinen tiivistäminen, toiminnan kehittäminen ja rakennettava asianhallintajärjestelmä riittäviä tehostamaan toimintaa niin, että esitetyn mukaisella pienemmällä henkilöstöllä pystyttäisiin palveluntarve kattamaan nopeassa ajassa. Rekrytointi ja toiminnan uudelleen järjestäminen aiheuttavat väliaikaisen riskin toiminnan laadun ja tehokkuuden laskusta.

Kaakkois-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri esittää näkemyksensä, että toiminnan saamiseksi toimivaksi kokonaisuudeksi on tärkeää, että talous- ja velkaneuvonta toimisi samoissa tiloissa ja toiminta su-lautettaisiin tiiviiksi osaksi oikeusaputoimintaa. Esteellisyysnäkökohdat tulee huomioida talous- ja velkaneuvonnan ollessa osa oikeusapua.

Länsi- ja Sisä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri katsoo, että talous- ja velkaneuvonta voidaan ottaa oikeusapu- ja edunvalvontapiireihin vain erillisenä toimijana siten, että talous- ja velkaneuvonnan toimitilat ovat erillään sekä oikeusavusta että edunvalvonnasta. Näin menetellen vähennetään merkittävästi esteellisyys tilanteiden aiheuttamia kustannuksia ja asiakaspalvelun saatavuuden heikentymistä.

Talous- ja velkaneuvonnan sisällyttäminen oikeusaputoimiston palveluun edellyttäisi, että myös talous- ja velkaneuvonnan palveluissakin noudatetaan samoja tiukkoja esteellisyysäännöksiä kuin oikeusaputoimistossa noudatetaan. Tämän vuoksi oikeusavussa vastapuolena oleva henkilö ei voisi saada talous- ja velkaneuvontaa samasta toimistosta ja esteellisyydestä tarkastusten määrä kasvaisi uuden asiakaskunnan myötä merkittävästi. Oikeusaputoimiston palveluun sisällytettynä talous- ja velkaneuvontapalvelua antavan henkilön salassapitovelvollisuus tulisi myös olemaan vastaava kuin mitä hyvä asianajajatapa julkisilta oikeusavustajilta ja heitä avustavalta henkilökunnalta edellyttää, koska kaikki oikeusaputoimiston tiloissa tapahtuva toiminta on asianajajaliiton valvonnan alaisista.

Pohjois-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri toteaa, että talous- ja velkaneuvontaan esitetyjen henkilöstöresurssien mitoittamiseen ovat vaikuttaneet tiukat taloudelliset reunaehdot. Toiminnan siirtämisestä saatavat edut huomioon ottaen tämäkin henkilöstömäärä on kuitenkin riittävä toiminnan aloittamiseen. Toiminta voidaan keskittämisen avulla mitoittaa nykyistä tarkemmin ja kattavammin. Myös menettelytapojen yhdenmukaistaminen ja asianhallintajärjestelmän ja monikanavaisuuden kehittäminen tuovat resurssisäästöjä.

Siirtymäkautena, eli noin vuoden ajan voimaantulosta, uuden rakenteen edut eivät vielä tuo täyttä toiminnallista tehostumista. Tämä väliaikainen palvelun hidastuminen kuitenkin poistuu toiminnan vakiintuessa uudessa järjestämis muodossaan. Resursseja tarkastellaan oikeusaputoimistossa kokonaisuutena, sekä oikeusavun että talous- ja velkaneuvonnan palvelut huomioon ottaen. Ennen muutoksen voimaantuloa, erityisesti vuoden 2018 lopussa sekä voimaantulon jälkeen vuonna 2019, piirien talous- ja henkilöstöhallinnos-

sa tulisi olla valtakunnallisesti kaksi henkilötyövuotta. Uusi toiminta-alue ja virkarakenne aiheuttavat lisää työtä henkilöstöhallinnossa ja ohjeistuksessa.

Käytännön toiminnassa talous- ja velkaneuvonnan tulee olla kiinteä osa oikeusaputoimistoa. Sen ei ole tarpeen muodostaa erillistä yksikköä toimiston sisällä. Näin toiminta on joustavaa ja tarvittava oikeudellinen apu on helposti saatavissa. Esteellisyyskysymykset on oikeusavun kannalta otettava huomioon, sillä oikeusaputoimiston talous- ja velkaneuvonnan asiakas on vastaavassa asemassa kuin oikeusaputoimiston oikeusavun asiakas.

Kunnat ja kuntaomisteiset palveluntarjoajat

Kunnat

Espoon kaupunki toteaa olevansa huolissaan asiakkaiden oikeusturvasta ja riittävistä palveluista. Henkilöstöresursseja ei voida tässä vaiheessa vähentää. Jos henkilöstömäärä alimitoitetaan, vaarana on, että asiakaspaine kohdistuu julkisiin oikeusavustajiin tai näkyy julkisen oikeusavun kustannusten kasvuna.

Perustelu resurssien vähennyksestä nojaa lähinnä digitaalisiin asiakaspalveluihin ja yhtenäisiin asianhallintajärjestelmiin. Digitaaliset palvelut ovat tervetulleita ja toteutettavissa suhteellisen nopeasti, mutta odotettavissa on, että yhteydenottokynnyksen madaltuminen lisää palvelun kysyntää huomattavasti. Työtä automatisoivien tietojärjestelmien kehitystyö sen sijaan tulee kestäväksi vuosia, sikäli kuin se on mahdollista toteuttaa tarpeellisessa laajuudessa. Tietojärjestelmät tulee saada toimimaan niin, että asiakkaiden velkatiedot siirtyvät automaattisesti, määrämuotoisesti ja kattavasti tarvittaviin asiakirjoihin (velkajärjestelyhakemus) mm. lukuisten perintätoimistojen ja ulosoton tiedostoista asiakkaan pyynnöstä tai aloitteesta sähköisessä järjestelmässä.

Espoon kaupungin näkemys on, että henkilöstön osalta siirto tulee toteuttaa liikkeenluovutuksen periaatteita soveltaen.

Talous- ja velkaneuvonnan organisointiin ja johtamiseen on syytä kiinnittää erityistä huomiota ja tarkoituksenmukaista olisi järjestää toiminto erilliseksi yksiköksen omien johtavien esimiesten alaisuuteen. Organisaatio olisi näin ollen yhtenäinen oikeusavun ja edunvalvonnan kanssa, joissa toimii johtava julkinen oikeusavustaja ja johtava julkinen edunvalvoja. Toiminnan kehittämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi on olennaista työn sisällön tunteminen. Jos talous- ja velkaneuvojat olisivat julkisen johtavan oikeusavustajan alaisuudessa, on odotettavissa, että esteellisyystilanteita tulee esiintymään.

Helsingin kaupunki toteaa, että esitykseen tulisi lisätä siirtyvän henkilöstön asemaa koskevat säännökset, joiden mukaan siirtyvien tehtävien ja tehtäviä hoitavan henkilöstön siirto katsotaan liikkeen luovutukseksi. Tämä turvaisi sekä tehtäviä nykyisin hoitavan henkilöstön aseman että oikeusapu- ja edunvalvontapiirien tehtävien hoitamiseen tarvitseman osaamisen ja asiantuntemuksen.

Hyvinkään kaupunki toteaa, että asiakasnäkökulmasta olisi tärkeää, että tehtävät täytetään liikkeen luovutuksen periaattein kuntien palveluksessa olevin talous- ja velkaneuvojien resurssein.

Inarin kunta pitää talous- ja velkaneuvonnan resurssien vähentämistä huolestuttavana, koska nykyisetkään resurssit eivät ole olleet kaikkialla riittäviä ja mm. jonot talous- ja velkaneuvontaan ovat jopa kuukausia. Talous- ja velkaneuvonnassa henkilökohtainen kontakti on tärkeää asiakkaan kokonaistilanteen hahmottamisen ja muihin palveluihin ohjaamisen näkökulmasta. Sähköiset palvelut tulevat lisäämään asiakkaita ja yhteydenottoja.

Jyväskylän kaupunki on huolissaan talous- ja velkaneuvonnan henkilöstöresurssin vähentämisestä, sillä talous- ja velkaneuvonnan kysyntä ja tarve on vuosi vuodelta kasvanut ja useilla paikkakunnilla jonotusajat ovat pitkät jo nykyisilläkin resursseilla. Epäily on, että uudistuksen toteutuminen ehdotuksen kaltaisena

tulee ruuhkauttamaan palvelua entisestäänkin. Uudistuksella madalletaan asiakkaiden palveluun hakeutumisen kynnystä, mutta samalla vähennetään tuntuvasti neuvonnan henkilöstöä. Digitaaliset palvelut alentavat palvelun kynnystä ja parantavat kansalaisten asemaa, mutta lisäävät samalla työmäärää.

Talous- ja velkaneuvonnassa henkilökohtainen tapaaminen on olennaisen tärkeää, kun asiakasta avustetaan velattomaan uuteen alkuun tai ennaltaehkäistään ylivelkaantumista. Näin ollen asiakkaan oikeutta päästä henkilökohtaiseen tapaamiseen ei saa millään muotoa rajoittaa, vaan se on turvattava myös uudistuksen yhteydessä. Toimipisteverkosto on suunniteltava niin, että palvelu tulee lähelle myös pienen paikkakunnan asiakasta.

Mikäli siirrossa ei ole mahdollista käyttää liikkeenluovutusta, valtiolle perustettavien uusien virkojen rekrytointi olisi järjestettävä niin, että etusijalla hakumenettelyssä tulisi olla talous- ja velkaneuvonnan nykyinen henkilöstö. Uudistuksessa on kiinnitettävä erityistä huomiota talous- ja velkaneuvonnan esimiestyöhön ja ohjauksen mahdollisuuteen. Talous- ja velkaneuvonnan esimiehellä tulisi olla substanssiosaamista talous- ja velkaneuvonnan tehtäväkentästä sekä asiakkaiden ongelmista ja tilanteista.

Karvian kunta korostaa, että talous- ja velkaneuvontapalveluita järjestettäessä on huolehdittava, että palvelut säilyvät riittävän lähellä asiakasta ja saavutettavina. Palvelua tulisi olla saatavilla vähintään kaikissa oikeusaputoimiston pisteissä. Ajatus vähentää henkilökuntaa heikentää palveluiden saatavuutta merkittävästi ottaen huomioon useissa yksiköissä jo tällä hetkellä olevat liian pitkät jonot.

Karvian kunta huomauttaa, etteivät perustelut pienten yksiköiden osalta ole paikkansa pitäviä. Pienissä yksiköissä on saatu hyvin järjestettyä lomien ja poissaolojen sijaistukset mm. käyttämällä kunnan muita työntekijöitä osa-aikaisina työntekijöinä tai/ja tekemällä yhteistyötä muiden yksiköiden kanssa. Toimintaa myös kehitetään koko ajan, ja pienessä yksikössä erilaisia muutoksia on helppo kokeilla. Valtio voisi kehittää sähköisiä palveluita talous- ja velkaneuvonnalle myös nykyisessä järjestämismallissa.

Henkilöstön siirtäminen tulee ehdottomasti toteuttaa niin, että nykyinen talous- ja velkaneuvontahenkilöstö siirretään vanhoina työntekijöinä liikkeenluovutuksen periaattein.

Kaustisen kunta toteaa sähköisen palvelun parantamisen olevan tavoitteena hyvä, mutta on huomioitava, että monikanavaisuuden edistäminen tulee merkittävästi lisäämään asiakkaiden yhteydenottojen määrää. Talous- ja velkaneuvonnan henkilökohtaista kontaktia ja selvitystyövaiheita ei myöskään voida sähköistää. Talous- ja velkaneuvontapalvelujen tulee säilyä riittävän lähellä asiakasta ja helposti saavutettavissa.

Henkilöstön siirrossa on noudatettava liikkeenluovutuksen periaatetta.

Kokkolan kaupunki toteaa, että esitetty vähennys resursseihin aiheuttaa huolta palvelun laadun ja saavutettavuuden säilymisestä. Palvelut turvataan parhaiten siirtämällä olemassa oleva henkilöstö suoraan uudelle palveluntuottajalle liikkeenluovutusperiaatteita soveltaen. Sähköisen palvelun lisääminen on hyvä tavoite, mutta tiedossa on että samalla lisääntyvät asiakkaiden yhteydenotot merkittävästi.

Lahden kaupunki toteaa, että henkilöstön asema tulee huomioida muutoksessa siten, että tällä hetkellä tehtävissä olevien virka- ja työsuhteet tulee turvata. Kuntien lisärahoituksella on palkattu henkilöstöä, jotta asukkaat saisivat kohtuullisessa ajassa palvelua.

Laitilan kaupunki katsoo liikkeenluovutusperiaatteen noudattamatta jättämisen vaarantavan ne pyrkimykset, joiden tarkoituksena on siirron jälkeenkin varmistaa korkeatasoinen neuvonta ja ammattiosaaminen uudessa neuvontajärjestelmässä.

Lappajärven kunta pitää tärkeänä, että alueella säilyy nykyinen palvelujärjestelmä myös vuodesta 2019 eteenpäin ja nykyiset työpaikat turvataan. Henkilöstö on hankkinut vahvan osaamisen työkokemuksen kautta ja ansainnut asiakkaiden luottamuksen.

Lohjan kaupunki painottaa, että nykyisen henkilöstön asema tulee turvata toiminnan siirtymisen yhteydessä. Nykyiset talous- ja velkaneuvonnassa toimivat henkilöt avustava henkilöstö mukaan lukien omaavat vankan ammattitaidon eikä tämän tietotaidon hukkaaminen ole tarkoituksenmukaista.

Oriveden kaupunki korostaa, että talous- ja velkaneuvontapalvelujen tulee olla riittävän saavutettavia ja lähellä asiakasta – myös sellaisille asiakkaille, jotka eivät digitaalisia palveluja voi tai osaa käyttää. Rahoituksen ja henkilöstön sekä mahdollisesti toimipaikkojen vähentyessä on riski talous- ja velkaneuvonnan palvelujen saatavuuden heikkenemisestä ja jonotusaikojen pidentymisestä, jolloin asiakkaiden ongelmat kasaantuvat.

Oriveden kaupunki esittää, että nykyiseen henkilöstöön tulee soveltaa liikkeenluovutusperiaatteita. Mikäli kyseistä periaatetta ei noudateta, tulee jokaiselle vakituksessa työ- tai virkasuhteessa nyt olevalle talous- ja velkaneuvonnan henkilöstöön kuuluvalla taata oikeus siirron myötä perustettaviin virka- tai työsuhteisiin ennen avoimilta markkinoilta tapahtuvaa rekrytointia.

Oulun kaupunki toteaa, että resurssien määrää tulisi tarkastella uudelleen nyt esitetystä. Nykyinenkään resursointi ei turvaa talous- ja velkaneuvonnan riittävää saatavuutta. Oulun kaupunki toivoisi hallituksen myös harkitsevan keinoja kuntien palveluksessa olevien velkaneuvojien aseman turvaamiseksi siirrosta joko noudattamalla liikkeenluovutusperiaatteita tai muulla riittävällä tavalla. Talous- ja velkaneuvonnan asiakkuudet ovat pitkäkestoisia eikä ole tarkoituksenmukaista eikä velkaneuvonnan asiakkaiden edun mukaista, että heidän tutut ja asiantuntevat velkaneuvojansa vaihtuisivat tai palvelussa tulisi katkoksia. Lisäksi kunnasta siirtyvien velkaneuvojien mukana siirtyisi tieto kunnan palveluverkosta ja palveluiden sisällöstä sekä yhteistyösuhteet ja -tavat mm. sosiaalityöntekijöiden kanssa.

Pellon kunta toteaa, että sähköiseen asiointiin siirtymisessä on suuria alueellisia eroja ja talous- ja velkaneuvontapalveluita käyttävät myös erityisryhmät, joiden asiointi sähköisissä kanavissa on haaste. Pellon kunta toivoo, että palvelun paikallinen saatavuus turvataan myös 1.1.2019 jälkeen.

Porin kaupunki toteaa, että suunnitellulla aikataululla ja nykyistä vähemmällä henkilöresursseilla hallituksen esityksen mukaisella tavalla toteutettu talous- ja velkaneuvonnan siirto valtion hoidettavaksi tulee suurella todennäköisyydellä laskemaan palvelun volyymiä ja laatua. Mikäli koko tämän hetkinen talous- ja velkaneuvontahenkilöstö siirtyisi oikeusapu- ja edunvalvontapiireille/ oikeusaputoimistoihin taattaisiin se, että ainakin tämänhetkisen laajuiset ja tasoiset talous- ja velkaneuvontapalvelut säilyisivät. Näin jäisi aikaa myös yhtenäisten ohjelmien, sähköisten palvelu- ja asianhallintajärjestelmien ym. luomiseen. Myös siirtymävaihe vuosien 2018–2019 vaihteessa olisi helpompi toteuttaa niin, ettei toimintaan tulisi pitkiä katkoksia.

Raahan kaupunki esittää, että myös talous- ja velkaneuvonnan henkilöstöön on noudatettava samoja siirtymäsäännöksiä kuin maakuntauudistuksen henkilöstöön eli henkilöstön tulee siirtyä liikkeenluovutusperiaatteen mukaisesti.

Rauman kaupunki toteaa, että rahoituksen ja henkilöstön vähentyessä on olemassa riski, ettei talous- ja velkaneuvontaa pystytä tarjoamaan jokaisessa oikeusaputoimiston toimipaikassa. Neuvonta on tyypillisesti lähipalveluna tehtävää, henkilökohtaiseen kontaktiin perustuvaa asiakaspalvelutyötä. Neuvonnan saavutettavuus heikkenee merkittävästi, mikäli toimipaikat vähentyvät.

Rauman kaupunki katsoo, että talous- ja velkaneuvonnan nykyiseen henkilöstöön olisi sovellettava liikkeenluovutusperiaatetta tehtävien siirron yhteydessä. Mikäli liikkeen luovutuksen periaatetta ei noudateta, tulee jokaiselle vakituksessa työ- tai virkasuhteessa nyt olevalle talous- ja velkaneuvonnan henkilöstöön kuuluvalla taata etuoikeus siirron myötä perustettaviin virka- tai työsuhteisiin ennen avoimilta markkinoilta tapahtuvaa rekrytointia.

Rovaniemen kaupunki toteaa, että palveluiden tulee säilyä riittävän lähellä ja saavutettavina. Digitaalisilla palveluilla ei kaikkia asiakkaita tulla tavoittamaan, vaan on turvattava nykyinen henkilökohtaiseen kontaktiin perustuva riittävä asiakastyö. Digitaaliset palvelut lisäävät asiakasyhteydenottoja. Henkilökuntamäärä

on jo nykyisellään riittämätön ja esitysluonnoksen mukaisen määrärahan turvin vähenee entisestään. Nykyisen henkilökunnan asema tulee turvata siirrossa liikkeenluovutusperiaatteita noudattaen.

Savonlinnan kaupunki toteaa, että talous- ja velkaneuvontapalvelua tulisi olla vähintään kaikissa oikeusaputoimiston toimipisteissä ja sitä antamassa tulee olla riittävästi osaavaa henkilökuntaa.

Soinin kunta toivoo, että jatkossakin talous- ja velkaneuvontapalveluita on tarjolla tasapuolisesti Etelä-Pohjanmaalla. Nykyisen henkilöstön asema tulisi myös turvata liikkeen luovutuksen periaatteella niin, että henkilöstö voisi siirtyä oikeusaputoimistojen palvelukseen ns. vanhoina työntekijöinä.

Tampereen kaupunki huomauttaa, että talous- ja velkaneuvontapalveluiden tarve ja kysyntä on vuosittain kasvanut, eikä ole olemassa mitään merkkejä palveluiden tarpeen vähenemisestä. Riittäviä talous- ja velkaneuvontapalveluja ei voida turvata ehdotetuilla resursseilla. Palveluiden saavutettavuuden kannalta digitaalisten palveluiden parantaminen on ensiarvoista. Digitaaliset palvelut lisäävät kuitenkin huomattavasti kysyntää kuten on käynyt Kelassa toimeentulotukihakemusten sähköisen käsittelyn myötä. Varsinkin digitaalisten palveluiden käyttöönoton alkuvaiheessa työmäärää lisäävät myös epätäydelliset yhteydenotot.

Koko talous- ja velkaneuvonnan nykyinen henkilökunta tulee palkata perustettaviin virkoihin liikkeenluovutuksen periaatteita soveltaen.

Johtavien julkisten oikeusavustajien soveltuvuus talous- ja velkaneuvonnan henkilöstön esimieheksi herättää kysymyksiä. Johtavilla julkisilla oikeusavustajilla ei useinkaan liene talous- ja velkaneuvonnan substanssiosaamista. Lisäksi on ilmeistä, että esteellisyytilanteita tulee esiintymään, mikäli talous- ja velkaneuvonta on suoraan johtavan julkisen oikeusavustajan alaisuudessa. Talous- ja velkaneuvontapalveluiden siirtäminen oikeusaputoimistoon kasvattaa myös johtavien julkisten oikeusavustajien suorien alaisten määrää entisestään.

Tornion kaupunki painottaa, että nykyisen henkilökunnan asema on turvattava siirrossa ja liikkeenluovutuksen periaatteita tulisi noudattaa. Talous- ja velkaneuvojen lukumäärää ei tule vähentää, koska neuvojen työmäärä on lisääntynyt huomattavasti. 1.1.2015 muuttuneessa velkajärjestelylaissa asetetaan entistä suurempaa vastuuta talous- ja velkaneuvojille asiakkaiden velkajärjestelyn maksuohjelmien laatimisessa.

Aikaisemmin maksuohjelmat on laatinut käräjäoikeuden määräämä selvittäjä, joka on pääsääntöisesti asianajaja. Esimerkiksi Tornion velkaneuvonta-alueella talous- ja velkaneuvoja on vuonna 2016 laatinut 76 %:iin velkajärjestelyhakemuksia maksuohjelman. Ennen lakimuutosta maksuohjelmia ei ole talous- ja velkaneuvojen toimesta laadittu lainkaan. Maksuohjelmien laatiminen talous- ja velkaneuvojan toimesta on vähentänyt huomattavasti valtion varoista selvittäjille maksettuja palkkioita, mistä saatu säästö voitaisiin käyttää talous- ja velkaneuvojen palkkaukseen. Lisäksi 1.1.2015 tullessa lakimuutoksessa myös pienyrityksille tuli mahdollisuus saada yksityishenkilön velkajärjestely myös yrityksen veloille, mikä on myös lisännyt jonkin verran talous- ja velkaneuvonnan työmäärää.

Digitaaliset palvelut tulevat lisäämään yhteydenottojen ja asiakkaiden määrää, mikä lisää talous- ja velkaneuvonnan työmäärää. Velkaneuvontatyössä asiakkaiden tapaaminen henkilökohtaisesti on hyvin tärkeää. Henkilökohtaisia tapaamisia ei voi korvata sähköisillä palveluilla.

Velkaantuneilla asiakkaila ei ole mahdollisuuksia matkustaa pitkiä matkoja saadakseen henkilökohtaista palvelua ja useinkaan heillä ei ole käytössä sähköiseen asiointiin tarvittavia välineitä eikä myöskään valmiuksia käyttää niitä. Palvelujen alueellinen saatavuus on säilytettävä.

Turun kaupunkia huolestuttaa, miten valtio pystyy turvaamaan riittävän, niin laadullisen kuin määrällisen, palvelutason esitysluonnoksen mukaisilla resursseilla. Turun kaupungin näkemys on, että talous- ja velkaneuvonnalle ehdotuksessa osoitetut resurssit ovat alimitoitettuja. Nykyisetkin resurssit ovat paikoin riittämättömät, eikä palvelun tarve ja kysyntä ole vähenemään päin.

Esityksessä korostetaan digitaalisten palvelujen aikaansaamia säästöjä. Turun kaupungin kanta on, ettei digitaalisia palveluja luomalla saavuteta kuvattuja säästöjä. Talous- ja velkaneuvontapalvelun asiakkaila on

hyvin monimutkaisia ja haastavia elämäntilanteita, joihin digitaaliset palvelukanavat sopivat vain osittain. Asiakaskontakti on tärkeä oikea-aikaisen ja asiakkaan tarpeisiin sopivan palvelun tarjoamiseksi. Sähköisen asioinnin lisäksi muutkin palvelukanavat on näin ollen turvattava.

Tietojärjestelmät tulisi saattaa asianmukaisiksi huomioiden sähköisen asioinnin vaatimukset. Lisäksi tulisi mahdollistaa hakemus- ja maksuohjelma-asiakirjojen laatiminen, sisältäen asianhallinta- ja tilastointiominaisuudet. On myös varauduttava, että sähköisten asiointipalveluiden myötä asiakasmäärät lisääntyvät. Turun kaupungin talous- ja velkaneuvonnassa sähköinen asiakkaaksi ilmoittautumisen kanava on ollut käytössä noin kaksi vuotta. Kaupungin kokemuksen mukaan se on lisännyt velkaneuvonnan työmäärää kahdesta syystä: madaltunut ilmoittautumiskynnys on lisännyt yhteydenottojen määrää ja sähköiselle lomakkeelle annetut puutteelliset tiedot ovat aiheuttaneet lisätyötä.

Henkilöstönsiirto tulisi toteuttaa esityksestä poiketen liikkeenluovutuksena, jolloin ainakin siirtymävaiheessa palvelu voitaisiin tuottaa nykyresurssein. Edellä kuvattu on mahdollista, mikäli maksuohjelmia laadittaisiin yhä enemmän talous- ja velkaneuvonnassa, mikä on taloudellisesti edullisin ratkaisu valtiolle sekä myös asiakkaan näkökulmasta perustelluin paikka maksuohjelman laatimiselle. Tällöin selvittäjille kohdistetusta määrärahasta osa siirrettäisiin talous- ja velkaneuvonnalle.

Turun kaupunki katsoo, että suunniteltujen leikkauksien seurauksena henkilöstön määrä ei jatkossa enää riitä vastaamaan talous- ja velkaneuvontapalvelun tarpeeseen. Nykyisillä ja tulevaisuuden yhä moninaisemmilla luottomarkkinoilla sekä maksamisen tapojen muuttuessa ja nopeutuessa talous- ja velkaneuvontapalvelujen tarve ei tule vähenemään.

Valkeakosken kaupunki esittää, että talous- ja velkaneuvonnan tehtävien siirrossa noudatetaan liikkeen luovutuksen periaatteita.

Vantaan kaupunki katsoo esitetyn rahoituksen olevan merkittävästi liian pieni. Vantaan kaupunki huomauttaa, että tulevaisuuden työskentelyn mallissa tulee huolehtia talousneuvonnan säilymisestä ja sen integraatiosta osana kunnan ennaltaehkäisevää hyvinvointityötä sekä muuta sosiaali- ja neuvontatyötä. Henkilökohmainen asiointi on tärkeää ja välttämätöntä myös jatkossa. Verkkoasioinnin avulla voidaan kuitenkin tehostaa rutiiniasiointia, yksinkertaistaa asiakirjojen lähetystä ja säästää näin aikaa asiantuntija- ja neuvontatyölle sekä asiakkaan kohtaamiseen.

Esityksessä tulisi olla selkeä säännös, joka turvaisi henkilöstön aseman muutoksessa. Säännöksen mukaan voitaisiin toimia kuten maakuntauudistuksessa eli henkilöt, jotka ovat kunnassa talous- ja velkaneuvonnan tehtävissä 100 prosenttisesti siirtyisivät liikkeenluovutuksella kunnilta valtiolle.

Ylivieskan kaupunki toteaa, että pitkään toimessa olleet talous- ja velkaneuvojat tulisi siirtää uusiin virkoihin. Kaupungin hallinnoimalla alueella nykyinen henkilöstöresurssi ei ole ajoittain ollut riittävä.

Kuntaomisteiset palveluntarjoajat

Hyvinvointipalvelu Arjessa Oy / Itä-Uudenmaan ja Mäntsälän talous- ja velkaneuvontayksiköt näkee epävarmuutta rahoituksen riittävyydessä palveluiden toteuttamiseksi ja muiden esityksen mukaisten tavoitteiden läpiviemiseksi. Sähköisten palveluiden parantaminen on hyvä tavoite, mutta on huomioitava, että monikanavaisuuden lisääminen tulee merkittävästi lisäämään asiakkaiden yhteydenottojen määrää. Sähköinen palvelu avaa hyvän kanavan yhteydenotoille, mutta yhteydenottojen käsittelyyn ja niihin reagointiin tarvitaan kuitenkin ammattimaista neuvontaresurssia.

Hyvinvointipalvelu Arjessa Oy toteaa, ettei ennaltaehkäisevään työhön ei ole tälläkään hetkellä juurikaan resursseja. Kasvokkain tapahtuvaa neuvontaa etäneuvonta tai sähköinen palvelu ei korvaa, sillä järjestelyissä on aina varmistettava asiakkaan kyky suoriutua prosesseista. Positiivista on, että esityksen mukainen kehitys palvelujen toteuttamisessa mahdollistaisi erikoistumisen (toisaalta työntekijä- toisaalta esim. toimipistekohtaisen) erilaisiin kohderyhmiin kuten esimerkiksi yrittäjiin tai syrjäytyneisiin asiakkaisiin.

Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä painottaa, että koko maassa on varmistettava laadullisesti ja määrällisesti riittävien talous- ja velkaneuvontapalveluiden saatavuus. Digitaalinen asiakkaiden vastaanottaminen on hyvä lisä palvelutarjontaan, mutta se ei täysin korvaa asiakkaan tapaamista henkilökohtaisesti. Käytännön kokemus on, ettei talous- ja velkaneuvonnan palvelujen digitaalisuus vähennä työmäärää, eikä siten ole peruste henkilökunnan vähentämiselle. Talous ja velkaneuvonnan tarkoituksena on kokonaisratkaisun aikaansaaminen asiakkaan talouteen. Tästä syystä on tärkeää, että asiakas ymmärtää hänelle esitetyt ratkaisuvaihtoehdot ja osaa tehdä päätöksen keskustelussa annettujen tietojen perusteella. Tapaaminen on koko neuvonnan kulmakivi, jossa myös asiakkaan luottamus ansaitaan. Velkaneuvojan vastuulla on saada asiakas ymmärtämään tarjolla olevat ratkaisuvaihtoehdot ja tuoda riittävällä tarkkuudella ja selkokielellä esille lain vaatimat edellytykset esim. velkajärjestelyn hakemiseen. Työtä ei voi tehdä laadukkaasti tapaamatta asiakasta.

Mikäli talous- ja velkaneuvonnan henkilökunta aloittaisi uuden työnantajan palveluksessa uusina työntekijöinä, tulisi siirtymästä raskas ja todennäköistä on, että se aiheuttaisi ongelmia myös asiakkaille.

Perusturvakuntayhtymä Karviainen toteaa esitetyn resurssivähennyksen aiheuttavan huolta tähänastisen laadukkaan palvelun ja hyvän saavuttavuuden jatkumisesta toiminta-alueellaan (Vihti, Karkkila). Sähköinen asiointi todennäköisesti madaltaa yhteydenottokynnystä ja uusien asiakkaiden määrä tulee kasvamaan. Palvelu tulisi turvata myös asiakkaille, jotka eivät sähköisesti pysty asioimaan. Henkilökohtainen tapaaminen edesauttaa asiakkaan luottamuksen syntymistä ja sitoutumista neuvonta- ja järjestelyprosessiin. Yhteistyö talous- ja velkaneuvojan sekä sosiaalihuollon työntekijöiden kanssa on tärkeää asiakkaan kokonaisvaltaisen tilanteen hahmottamiseksi ja elämänhallinnan tukemiseksi. Myös tästä syystä lähipalvelut tulisi turvata.

Nykyisellä henkilöstöllä on vankka osaaminen ja pitkä työkokemus velkaneuvontatyöstä ja asiakkaiden ohjaamisesta myös muihin paikallisiin palveluihin. Talous- ja velkaneuvontatyö vaatii erityisosaamista, joka kertyy kokemuksen ja asiakastyön kautta. Erityisesti siirtymävaiheen aikana erityisosaamisen olemassaolo ja jatkuvuuden turvaaminen takaavat palvelun sujumisen. Näillä perusteilla lausunnonantaja katsoo, että henkilökunta tulisi siirtää vanhoina työntekijöinä uuteen organisaatioon liikkeen luovutuksella, jolloin heidän työsuhteeseen liittyvät etuutensa eivät heikkene.

Suupohjan peruspalveluliikelaitoskuntayhtymä huomauttaa, että henkilökunnan mahdollinen vähentäminen heikentää palveluiden saatavuutta merkittävästi ottaen huomioon useissa yksiköissä jo tällä hetkellä olevat pitkät jonot. Talous- ja velkaneuvontapalveluja tulee olla saatavilla vähintään kaikissa oikeusaputoimiston pisteissä. Pitkään toimessa olleet talous- ja velkaneuvojat tulisi siirtää uusiin virkoihin.

Satu Sjöblom / talous- ja velkaneuvonta Helsingin kaupunki toteaa, että esitetty määräraha johtanee väistämättä jonotusaikojen pidentymiseen ja palvelutason heikkenemiseen, joka etenkin toiminnan siirtymisvaiheessa olisi hyvinkin merkittävää. Talous- ja velkaneuvonta on nykyisilläkin resursseilla ollut riittämätöntä ja jonotusajat monissa yksiköissä pitkiä. Jotta esitysluonnoksen tavoittelema toiminnan yhtenäistäminen voisi toteutua, edellyttää se riittäviä resursseja. Digitaalisten palvelujen kehittäminen ja niiden omaksuminen vie aikaa, eikä siten ainakaan alkuvaiheessa tuo niin suurta tehokkuuden lisäystä, että talous- ja velkaneuvontaan käytettyjen henkilötyövuosien pienentäminen nyt esitetyssä laajuudessa olisi perusteltua. Palvelujen käytön kynnyksen madaltuessa niiden piiriin hakeudutaan entistä herkemmin, joka väistämättä lisää talous- ja velkaneuvonnan työmäärää. Kynnyksen madaltuminen on luonnollisesti hyvä asia, mutta palvelujen kysyntään vastaamisen resurssit pitää turvata.

Lausunnonantaja painottaa, että sekä henkilöstön että asiakkaiden kannalta sellainen siirtymismalli, jossa henkilöstön työsuhte mahdollisimman hyvin turvataan, tuottaisi parhaan lopputuloksen. Kunkin oikeusaputoimiston talous- ja velkaneuvonnan virat tulisi täyttää saman alueen nyt toimessa olevilla talous- ja velkaneuvonnan työntekijöillä ja pääperiaatteena olisi, että talous- ja velkaneuvoja vie omat asiakastapauksensa mukanaan, jolloin asiakastyö voisi jatkua mahdollisimman kitkattomasti. Lisäksi siirrossa oikeusaputoimistoihin tulisi mahdollisimman pitkälle turvata se, että talous- ja velkaneuvonta säilyy omana toimintonaan oikeusavun piirissä, ja että talous- ja velkaneuvonnalla on oma työjärjestyksensä.

Järjestöt ja muut lausunnonantajat

Työmarkkina- ja edunvalvontajärjestöt

Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö Juko katsoo esityksen mukaisen rahoituksen olevan riittämätön takaamaan nykyistä palvelutasoa ja saamaan palveluita valtakunnallisesti riittävälle tasolle. Talous- ja velkaneuvonta edellyttää usein moniammatillista yhteistyötä, joten jatkossakin on oltava yhteys mm. maakuntien sosiaalitoimeen ja erityisesti sosiaaliseen luototukseen. Koska pelkästään velkoja järjestelemällä ei useinkaan voida saavuttaa kestävä ratkaisua, työ ei saa keskittyä pelkästään juridisen neuvonnan antamiseen ja tuomioistuimissa avustamiseen.

Juko toteaa, etteivät luonnoksessa esitetyt perustelut sille, että liikkeenluovutusta koskevia menettelytapoja ei voitaisi soveltaa talous- ja velkaneuvonnan henkilöstön kohdalla, ole hyväksyttäviä eivätkä perusteltuja. Toissijaisesti, mikäli liikkeenluovutusta ei sovelleta tässä yhteydessä, lakiesityksen siirtymäsäännöksiin tulisi lisätä vähintään maininta, että virat voidaan täyttää niitä ensimmäistä kertaa täytettäessä haettaviksi julistamatta, jos virkaan nimitetään kunnan palveluksessa oleva talous- ja velkaneuvontaa hoitava henkilö.

Julkis- ja yksityisalojen toimihenkilöliitto Jyty pitää henkilöstön asemaa esityksessä heikkona ja toteaa, ettei yksi kuulemistilaisuus ole riittävä siihen, että henkilöstöä edustavien liittojen näkemykset tulevat huomioiduiksi. Jyty ry huomauttaa, että siirrettäessä lainsäädännön kautta tehtäviä valtiolta kunnille tai päinvastoin, henkilöstö on yleensä siirtynyt ns. vanhoina työntekijöinä.

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL toteaa, että valtion on muutoksia suunniteltaessa ja toteutettaessa taattava toimijoille sellaiset taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset, että toiminta pystytään hoitamaan lain edellyttämällä tavalla. Talous- ja velkaneuvonnassa työskentelevät jäsenistön edustajat ovat arvioineet toimintojen ja palvelussuhteen ehtojen yhtenäistämisen sekä uusien sähköisten ohjelmien käytön tuovan vaikuttavuutta talous- ja velkaneuvontaan, mutta samalla muistuttaneet, että tärkein osa työtä on henkilökohtainen kohtaaminen ja siinä tehtävä työ.

JHL ry on vahvasti sitä mieltä, että kyse on pysyvästä toiminnallisesta kokonaisuudesta, joka siirtyy toisen tahon toteutettavaksi ja henkilöstön osalta on noudatettava liikkeenluovutuksen periaatteita.

KT Kuntatyönantajat viittaa lausunnossaan liikkeenluovutusta koskevaan sääntelyyn ja soveltamisesimerkeihin julkisyhteisöjen tehtävien osalta (kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta annetun lain 13 §:n 2 momentti ja laki maakuntalain, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain voimaantulosta 14 § 1 momentti) ja painottaa, että hallituksen esityksessä eduskunnalle talous- ja velkaneuvonnasta tulee sääntää, että henkilöstö siirtyy liikkeenluovutuksella.

Suomen Kuntaliitto katsoo, että henkilöstön siirtoon tulee soveltaa liikkeenluovutuksen periaatteita kuten muissakin maakuntauudistukseen liittyvissä tehtävissä. Tehtävien siirrosta kunnilta valtiolle ilman liikkeenluovutusta koskevien säännösten noudattamista on tuoreita negatiivisia kokemuksia (KELA), jotka tulee ottaa huomioon.

Palkansaajajärjestö Pardia katsoo, ettei talous- ja velkaneuvontaa voida hoitaa ehdotetuilla resursseilla. Digitaaliset palvelut lisäävät palvelun kysyntää ja tietojärjestelmien kehitystyö kestää vuosia. Talous- ja velkaneuvonnan esimiehenä toimisi esityksen mukaan johtava julkinen oikeusavustaja; järjestelyyn liittyy kysymyksiä substanssiosaamisen tasosta, esteellisyystilanteiden esiintymisestä ja suorien alaisten määräästä. Organisaatio tulisi mieluummin yhtenäistää oikeusavun ja edunvalvonnan kanssa siten, että toiminto järjestetään omaksi yksiköksen johtavien talous- ja velkaneuvojen alaisuuteen. Palkansaajajärjestö Pardia huomauttaa, että suunnitellun siirron tuoma henkilötyövuosien määrän lisäys ei ole aivan vähäinen suhteutettuna oikeusapu- ja edunvalvontapiirien nykyiseen henkilötyövuosimäärään (982). Esityksessä voisi näin ollen tarkastella perusteellisemmin siirron vaikutusta tehtävät vastaanottavan viranomaisen organisaatioon, johtamiseen, toimintaan ja henkilöstörakenteeseen.

Lausunnonantaja painottaa, että ne henkilöt, jotka toimivat lain voimaantullessa talous- ja velkaneuvonnan tehtävissä, tulee ottaa valtion palvelukseen vanhoina työntekijöinä. Siirtymävaiheeseen on kiinnitettävä erityistä huomiota ja otettava opiksi perustoimeentulotuen siirrosta Kelaan saaduista kokemuksista.

Suomen tuomariliitto toteaa, ettei esitysluonnokseen sisälly minkäänlaisia laskelmia siitä, miten toiminnan on ajateltu olevan mahdollista esitetyllä rahoituksella. Henkilöstömenoista haetut säästöt johtavat väistämättä palvelujen saatavuuden heikentymiseen ja jonotusaikojen pidentymiseen. Tuomariliitto toteaa myös, että arvioituja kokonaissäästöjä tulee vähentämään henkilöresurssien pienentämisestä johtuva velkaneuvonnan varassa olevien velkajärjestelyhakemusten laatimisen ja käsittelyn hidastuminen. Tämä tulee näkymään ylivelkaantuneiden asiakkaiden pienvelka-asioiden käsittelyn pitkittymisenä ulosottopuolella ja myös tuomioistuimissa käsiteltävien summaaristen velkomusasioiden lukumäärän kasvuna velkaneuvontaan jonottavien asiakkaiden tilanteen edelleen huonontuessa jonotusaikana. Tuomariliitto pitää ilmeisenä, että ehdotettu talous- ja velkaneuvonnan uudelleen järjestäminen johtaa – valtion riittämättömästä rahoitushalusta johtuen – talous- ja velkaneuvontapalvelujen heikkenemiseen nykytilanteeseen verrattuna eikä arvioituja säästöjä tulla valtion kokonaistaloudellisessa tarkastelussa saavuttamaan.

Nykyisen henkilöstön palvelussuhdeturvan kannalta esityksen mukainen järjestely on ongelmallinen ja johdattaa väistämättä siihen, että talous- ja velkaneuvonnan tehtäviä nykyisin hoitavaa kokenutta ja ammattitaitoista henkilökuntaa hakeutuu merkittävässä määrin muihin tehtäviin. Pelättävissä on, että tästä aiheutuu talous- ja velkaneuvonnan laatutasolle haittoja ainakin lyhyellä ja mahdollisesti pidemmälläkin tähtämällä.

Muut kuin kunnalliset taloudenhallinnan toimijat

Finlands svenska Marthaförbund katsoo, että olisi tärkeää tarjota riittävät resurssit myös ennaltaehkäisevään työhön, joka pitkällä tähtämällä tuo säästöjä. Sähköiset palvelut tulee nähdä henkilökohtaista neuvontaa täydentävinä. Kaikki kohderyhmät eivät ole verkossa tavoitettavissa ja arkaluonteisista talouskysymyksistä on voitava keskustella kasvotusten.

Marttaliitto katsoo, että esityksen mukainen huomattava resurssinvähennys vaikuttaa todennäköisesti palvelun saatavuuteen, sisältöön ja kehittämiseen. Marttaliitto pitää erittäin tärkeänä ennaltaehkäisevän talousneuvonnan huomioonottamista ja riittävää resursointia ja on huolestunut, että tämä tulee nyt vähemmään entisestään. Digitaalisten palveluiden lisäksi on huolehdittava henkilökohtaisen ja matalankynnyksen neuvonnan saatavuudesta riittävän lähellä asiakasta. Nykyisten kokeneiden työntekijöiden työsuhteen jatkuvuudesta on huolehdittava.

Kuluttajaliitto toteaa, että palveluiden tuottamiseen tulee varata riittävät taloudelliset ja henkilöstöresurssit ja nyt esitetty vähennys resursseihin aiheuttaa huolen palvelun laadun ja saavutettavuuden säilymisestä. Ylivelkaantuneiden määrä on ollut jatkuvassa kasvussa ja määrärahojen pieneneminen lisää riskiä muun muassa palvelun huonompaan saavutettavuuteen sekä jonotusaikojen pidentymiseen ja tätä kautta velkatilanteen syventymiseen. Palvelujärjestelmän digitalisoituminen tuo mukanaan mahdollisuuksia sekä aikaan auttaa palvelun saavutettavuuteen, mutta hyötyjen realisoitumista ei voida odottaa heti. Myös niiden kuluttajaryhmien pääsy palveluiden pariin on turvattava, jotka syystä tai toisesta eivät voi hyödyntää digitaalisia vaihtoehtoja. Talous- ja velkaneuvonta on luonteeltaan palvelua, joka ainakin osittain ja tiettyjen asiakasryhmien osalta vaatii jatkossakin henkilökohtaisia asiakastapaamisia.

Kuluttajaliitto pitää tärkeänä, että myös ennaltaehkäisevän talousneuvonnan rooli huomioidaan sisällön suunnittelussa ja toteutuksessa. Talousneuvonnan tarve tulee huomioida joko resursoimalla velkaneuvonnan asiakastyöhön aikaa myös talousneuvonnalle tai muilla keinoin, kuten asiakkaalle päin selkeästi näytettyinä ja koordinoituna sidosryhmäyhteistyönä.

Takuusäätiö toteaa, että esityksen mukainen huomattava resurssien vähennys vaikuttaa väistämättä sekä palvelun saatavuuteen että sen sisältöön. Koska velkaongelmiin tarttumisen pitkittyminen on sekä velalli-

selle itselleen että lopulta yhteiskunnalle kallista, palvelun tulee olla saatavilla mahdollisimman nopeasti ja matalalla kynnyksellä. Talous- ja velkaneuvontapalvelun yhtäläinen saatavuus ja saavutettavuus kaikille kansalaisille tulee varmistaa niin riittävällä ja osaavalla henkilökunnalla kuin kattavalla palveluverkostolla-kin.

Sähköiset palvelut tuovat jollain aikavälillä helpotusta palvelun saatavuuteen ja tehostavat resurssien käyttöä. Takuusäätiön oman talousneuvonnan ja taloudenhallinnan välineiden kehitystyön perusteella koke- muksena on, että sähköisten palvelujen kehittäminen vie sekä taloudellisia resursseja että aikaa. Palveluja on myös markkinoitava erikseen, jotta ihmiset löytävät niiden piiriin. Säästöt ja tehokkuus ovat saatavissa vasta myöhemmin. Lisäksi osa velallisista tulee jatkossakin hyötymään eniten henkilökohtaisesta palvelusta. Kuntien talous- ja velkaneuvojat ovat koko olemassaoloaikansa olleet merkittävä yhteistyökumppani Ta- kuusäätiölle. Asiakasohjauksen lisäksi on tehty myös koulutuksellista yhteistyötä. Takuusäätiö toivoo yhteis- työedellytysten jatkossakin olevan turvattu ja esittää yhteistyön toteutuksen tapoja jatkossa erityisarvioin- nin kohteeksi.

Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus / Yritys-Suomi Talousapu neuvontapalvelu toteaa, että esi- tyksen perusteella herää kysymys, voidaanko kuvatulla resursoinnilla varmistaa talous- ja velkaneuvonnan riittävä saatavuus jatkossa, mihin myös eduskunta on useana vuonna kiinnittänyt huomiota myöntäessään toimintaan lisärahoitusta (viimeksi 2015 myöntäessään miljoonan lisärahoituksen).

Ehdotetun lain 1 §:ssä kuvataan talous- ja velkaneuvonnan sisältö ja todetaan, että talous- ja velkaneuvon- nassa avustetaan yksityistä elinkeinon- ja ammatinharjoittajaa 1 momentin 3–5 kohdissa tarkoitetuissa asioissa myös elinkeinotoimintaan liittyvien velkojen osalta. Sen sijaan talous- ja velkaneuvonta ei ole lain mukaan velvollinen antamaan tietoja ja neuvontaa elinkeinotoiminnan talouden suunnittelussa tai talou- den ja velkojen hoidossa. Kyseistä neuvontaa ja ohjausta elinkeinon- ja ammatinharjoittajille annetaan tällä hetkellä valtakunnallisesti vain Yritys-Suomi Talousapu neuvontapalvelun (puhelinpalvelu) kautta.

Esityksen mukaisten muutosten toteutuessa olisi huolehdittava myös talous- ja velkaneuvonnan sekä Yri- tys-Suomi Talousapu neuvontapalvelun yhteistyön, luodun yhteisen elinkeinonharjoittajien velkajärjestely- prosessin ja toimintatavan säilymisestä, sekä edelleen kehittämisestä myös jatkossa. Elinkeinonharjoittajien osalta velkajärjestelyprosessissa haasteena on sovittaa yhteen eri toimijoiden palvelut. Talous- ja maksu- vaikeuksissa olevat elinkeinon- ja ammatinharjoittajat tarvitsevat ohjausta ja neuvontaa myös jatkossa sekä yksityistalouden että elinkeinotoiminnan talouden hoidossa.

Nykyisen ammattitaitoisen ja pätevän henkilöstön asema ja sujuva siirtyminen tulisi myös varmistaa.

Velkaneuvonta ry on huolissaan palvelun järjestämiseen jatkossa varattavan rahamäärän riittävydestä ottaen huomioon se, että voimassaolevassa järjestämistavassa resurssia on ollut kuntien panostuksen tur- vin huomattavasti enemmän. Talous- ja velkaneuvonnan resurssia jaettaessa tulee varmistaa palveluntuo- tannon tasainen ja tarkoituksenmukainen jakautuminen toimipaikkojen ja asukkaiden kesken.

Velkaneuvonta ry esittää ensisijaisesti, että toiminnon siirtymisessä noudatettaisiin liikkeenluovutuksen periaatetta, ainakin soveltuvin osin niin, että siirtyvän henkilöstön loma- ym. työsuhde-edut säilytetään. Mikäli liikkeenluovutusperiaate ei kuitenkaan tule kysymykseen, tulee avoimeksi julistettavat talous- ja velkaneuvontahenkilöstön virat olla ensisijaisesti haettavissa sisäisessä hakumenettelyssä. Mikäli nykyiset työntekijät eivät siirry tehtäviensä mukana oikeusaputoimistoihin, vaatii siirtymävaihe valmistautumista, jotta asiakkaiden etu ei vaarannu palvelukatkoksen vuoksi.

Muut lausunnonantajat

Rauman Seudun Mielenterveysseura toteaa huolena olevan, että riittämättömät resurssit pidentävät jo ennestään pitkiä talous- ja velkaneuvonnan jonoja ja karsivat talous- ja velkaneuvonnan toimipaikkoja. Ta- lous- ja velkaneuvonnan tulee jatkossakin olla luonteeltaan lähipalvelua ja resurssien karsimisen riskinä on asiakkaiden ongelmien kasautuminen. Lausunnonantaja esittää, että siirtyvään henkilöstöön sovelletaan

liikkeenluovutuksen periaatteita tai jokaiselle työ-/virkasuhteessa olevalle talous- ja velkaneuvonnan henkilöstöön kuuluvalla taataan etuoikeus siirron myötä perustettaviin virka- tai työsuhteisiin ennen avointa hakua ns. sisäisessä hakumenettelyssä. Tällä toimenpiteellä mahdollistetaan työn saumaton jatkumo sekä osaamisen säilyminen muutostilanteessa. Henkilöstön tuttuus luo turvaa asiakkaille ja säästää aikaa.

Seita-säätiö toteaa, että talous- ja velkaneuvonnan resurssien vähentäminen on huolestuttavaa, koska edes nykyisellään resurssit eivät ole olleet riittävät kaikkialla. Rahoituksen pieneneminen ja sitä kautta työntekijöiden vähentyminen tulee vaikuttamaan palveluiden saatavuuteen ja laatuun. Esityksen mukaista henkilöstövuosien vähennystä ei ole mahdollista korvata digitaalisilla palveluilla. Vaarana on ennaltaehkäisevästä talousneuvonnasta luopuminen ja voimavarojen keskittäminen vaikeimpiin ongelmiin.

Talous- ja velkaneuvojan henkilökohtainen tapaaminen on järjestettävä tarvittaessa jokaisessa 160 oikeusapu- ja edunvalvontapiirin toimipaikassa. Asiakkaan henkilökohtainen kohtaaminen on tärkeää, eikä sitä voida korvata sähköisillä ja etäpalveluilla. Monet velkaantumiseen johtaneet syyt eivät ilmene asiakirjoista, vaan todellisen tilanteen selvittäminen vaatii luottamuksellista henkilökohtaista tapaamista.

Talous- ja velkaneuvojien esimiehenä tulisi olla johtava talous- ja velkaneuvoja. Sama henkilö voi olla sekä johtava oikeusavustaja että johtava talous- ja velkaneuvoja, mikäli se on tarkoituksenmukaista ottaen huomioon hänen ammattitaitonsa ja alaistensa lukumäärän. Talous- ja velkaneuvonnan osaamisen siirtämiseksi ja laadun tasalaatuisena pitämiseksi tulee nykyiselle henkilöstölle turvata työpaikat siirron yhteydessä liikkeen luovutuksen periaatteita soveltaen. Henkilökunta toisi mukanaan myös luottamuksellisten asiakassuhteitten hiljaista tietoa, jota ei ole asiakirjoissa.

6. Muita huomioita esityksestä

Savonlinnan etäpalveluyksikkö

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto toteaa, että etäpalveluyksikön rooli jää avoimeksi. Alueellisen tavoitettavuuden turvaamisen vuoksi etäpalvelukeskusta ei voitane pitää henkilöstömäärältään kovin suurena, jos sen henkilöstö sisältyy kaavailtuun 110–130 htv:n panokseen.

Savonlinnan kaupunki katsoo, että Savonlinnaan perustettavaksi esitetystä etäpalveluyksiköstä tulee pitää kiinni ja sen tulisi olla pysyvä ratkaisu.

Karvian kunta ja *Suupohjan peruspalveluliikelaitoskuntayhtymä* pitävät etäpalvelupistettä ajatuksena huonona ja painottavat, että suurimmalle osalle talous- ja velkaneuvonnan asiakkaista nimenomaan henkilökohtainen tapaaminen neuvojan kanssa on ensiarvoisen tärkeä.

Velkaneuvonta ry suhtautuu lähtökohtaisesti positiivisesti Savonlinnan etäpalveluyksikön perustamiseen, mutta haluaa kiinnittää huomiota siihen, että etäpalveluyksikköön rekrytoidaan ammattitaitoinen henkilökunta ja että etäpalvelupisteen toiminta suunnitellaan siten, että se tukee oikeusaputoimistoihin sijoitettujen talous- ja velkaneuvojien työtä. Velkaneuvonta ry esittää, että Savonlinnan etäpalveluyksikköön sijoitettava henkilöstö mitoitetaan siten, että se ei tarpeettomasti vie resurssia kenttätyöltä.

Neuvottelukunta (3 §)

Kuluttajaliitto pitää tärkeänä, että kansallisen kokoavan ja koordinoivan elimen toiminta varmistetaan myös jatkossa. Taloudenhallinnan toimijoiden verkostoituminen on tärkeää, jotta ajantasainen tieto ja hyvät käytännöt siirtyvät eteenpäin yksittäiseltä toimijalta muiden tietoon. Taloudenhallinnan neuvottelukuntaan tulee nimetä laaja-alainen edustus sekä turvata riittävät toimintaresurssit.

Myös *Marttaliitto* pitää erittäin tärkeänä, että oikeusministeriön yhteyteen perustetaan jatkossa taloudenhallinnan kehittämistä ja eri toimijoiden yhteistyön edistämistä varten laajapohjainen neuvottelukunta, jolla on riittävät resurssit ja jossa on edustettuina myös kotitalous- ja kuluttajajärjestöt, jotka voivat omalla

toimintakentällään edistää talousneuvontaa. Yhteistyötä eri toimijoiden kanssa pitäisi entisestään vahvistaa. Talous- ja velkaneuvontatyössä on tärkeää toimivat verkostot ja moniammatillinen yhteistyö eri toimijoiden kanssa. *Finlands svenska Marthaförbund rf* toteaa, että mikäli neuvottelukunta perustetaan, toiveena on, että myös kolmas sektori on neuvottelukunnassa edustettuna.

Takuusäätiö on huolissaan taloudenhallinnan neuvottelukunnan lakkauttamisesta. Vaikka se nykyisessä toimintamallissaan on ollut resurssien vähäisyyden vuoksi melko hajanainen toimija, kansallisen koordinoivan toimielimen tarve on kiistaton. Useat taloudenhallinta-alan toimijat ja tutkijat ovat toistuvasti tuoneet esille huolensa taloudenhallinnan kansallisen koordinaation ja strategisen suunnittelun tarpeesta. Takuusäätiö esittää, että taloudenhallintaa koskevan kansallisen strategiatyön toteuttamiseksi nimitetään jatkossakin laajapohjainen, edustuksellinen ja toimivaltainen toimielin ja että sille osoitetaan riittävät toimintaresurssit.

Oikeudenkäyntiasiamiehenä toimiminen (7 §)

Suomen asianajajaliitto katsoo, että talous- ja velkaneuvojen erityislakiin perustuva oikeus toimia velkajärjestelyasioissa oikeudenkäyntiasiamiehenä tai -avustajana kelpoisuusvaatimuksen täyttymisestä riippumatta tulee poistaa. Nykyisen talous- ja velkaneuvonnasta annetun lain 6 a § (5.4.2002/272) tulee kumota ja vastaavasti ehdotuksen 7 § poistaa kaikilta osin.

Mikäli tämä oikeus kuitenkin päätetään säilyttää talous- ja velkaneuvojilla, tulee oikeudenkäyntiasiamiehenä tai -avustajana toimivia talous- ja velkaneuvoja valvoa samassa laajuudessa kuin julkisia oikeusavustajia. Ehdotuksen 7.2 § tulee tällöin poistaa.

Lausunnonantaja huomauttaa lisäksi, että talous- ja velkaneuvonnasta annetun lain 1.1 §:n 5 kohdan mukaan talous- ja velkaneuvonnassa velallinen *ohjataan* hakemaan tarvittaessa oikeudellista apua. Ehdotettu 7 § on lainkohdan vastainen. Ehdotuksen mukaan talous- ja velkaneuvoja ei yksinomaan ohjaa velallista hakemaan oikeudellista apua vaan talous- ja velkaneuvoja konkreettisesti myös *antaa* oikeudellista apua.